

PROGRAM

USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST

MOJE DELOVNO MESTO(UŽU-MDM) (predlog)

Ljubljana, 2011

Besedilo prenovljenega programa je bilo sprejeto na XX. seji Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih, ki je bila XX. XX. 2012. Program je oblikovan in prenovljen na Andragoškem centru Slovenije. Vsaka uporaba besedila programa ali posameznih delov besedila je dovoljena le z vednostjo in s pisnim soglasjem sestavljavcev programa.

Leto nastanka programa: 2005

Leto zadnje revizije programa: 2011

Jezikovni pregled: nelektorirano besedilo

KAZALO

1. SPLOŠNI DEL	4
1.1 IME PROGRAMA	4
1.2. UTEMELJENOST	4
1.2.1 Rezultati raziskav in pretekle izkušnje z izvajanjem programov UŽU	4
1.2.2 Nacionalna evalvacija UŽU MDM 2009 – 2011	6
1.2.3. Temeljne zmožnosti za vseživljenjsko učenje	9
1.2.4 Temeljne zmožnosti za življenjsko uspešnost	11
1.3 CILJNA SKUPINA	14
1.3. Značilnosti ciljne skupine	14
1.4 CILJI IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA	15
1.5 TRAJANJE PROGRAMA	17
1.6 POGOJI ZA VPIS, NAPREDOVANJE IN DOKONČANJE PROGRAMA	18
1.6.1 Vpis	18
1.6.2 Napredovanje	18
1.6.3 Dokončanje programa	18
2. POSEBNI DEL	19
2.1 ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA	19
2.1.1 Priporočeno število udeležencev	19
2.1.2. Časovna razporeditev	19
2.1.3. Zagotavljanje pogojev za izvedbo programa oz. priprava izvedbenega kurikuluma	19
2.1.4. Osebni izobraževalni načrt	19
2.1.5. Zbirna mapa učnih dosežkov	19
2.1.6. Vključevanje udeležencev v program	19
2.2 KATALOG ZNANJA	20
2.2.1 Standardi znanja	20
2.1.1 Nivojska opredeljenost standardov zmožnosti	20
2.2.2 Vsebine programa	32
2.2.3 Didaktično-metodična navodila za izpeljavo programa	35
2.2.4 Učno gradivo	36
2.2.5 Posebno znanje izvajalcev programa	37
2.2.6 Javna veljavnost programa	37
2.2.7 Sestavljalci programa	37

3. PRILOGA.....	38
3.1 Zbirna mapa udeleženca.....	38
3.2 Evalvacija programa.....	39

1. SPLOŠNI DEL

1.1 IME PROGRAMA

Ime izobraževalnega programa je Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Moje delovno mesto, s kratico UŽU-MDM.

1.2. UTEMELJENOST

1.2.1 Rezultati raziskav in pretekle izkušnje z izvajanjem programov UŽU

a) Izsledki raziskav in pretekle izkušnje z izvajanjem programa

Program Moje delovno mesto je eden izmed programov za razvoj temeljnih zmožnosti odraslih v Sloveniji, ki so nastali po letu 2000, in sicer po objavi izsledkov nacionalne raziskave pismenosti (Možina, 2011, str. 29). Nacionalna raziskava pismenosti je razkrila, katere so najranljivejše in najštevilčnejše skupine ljudi z neustrezno ravni pismenosti. Raziskovalci področja so med letoma 2001 in 2006 izpeljali manjše raziskave, ki so pokazale, kakšne so izobraževalne potrebe posameznih ciljnih skupin ter njihove možnosti in priložnosti za izobraževanje v okolju, kjer živijo. Ugotavljalo se je, kakšne so njihove pisne prakse ter možnosti za razvoj in ohranjanje pismenosti. Na podlagi teh raziskav ter ob upoštevanju nekaterih izkušenj pri izvajanju programov UŽU v devetdesetih letih se je postopoma začela razvijati paleta javnoveljavnih programov za razvoj pismenosti odraslih, med njimi program Moje delovno mesto. Ob programu za ciljno skupino je bil oblikovan tudi program usposabljanja strokovnih delavcev, t. i. Temeljno usposabljanje učiteljev za izvajanje programov UŽU, ki ga vsa ta leta vodi in izvaja Andragoški center Slovenije.

Ugotovitve mednarodne raziskave o pismenosti so pokazale, da zelo zaostajamo za drugimi razvitimi državami v Evropi in drugje v svetu; 77 odstotkov odraslih med 16. in 65. letom ne dosega ravni pismenosti, ki je potrebna za primerno vključevanje v sodobno družbo, zaznamovano z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo. Temeljne zmožnosti predstavljajo enega od elementov človeškega kapitala. Preučevanje izobraževanja in obvladovanja temeljnih zmožnosti opozarja na tesno povezanost izobraževanja, produktivnosti in zaslužka pa tudi zaposlitvenih priložnosti. Rezultati raziskave o pismenosti odraslih v Sloveniji (1998) potrjujejo, da z naraščanjem dosežkov v prozni in matematični pismenosti narašča tudi delež oseb z boljšimi dohodki. Rezultati iste raziskave nadalje kažejo, da je izobrazba najpomembnejši dejavnik zaslužkov in varnosti zaposlitve v skoraj vseh državah. Dosedanje analize podatkov iz te raziskave tudi opozarjajo, da greša višina bruto družbenega proizvoda in pismenost z roko v roki. Čim večji je delež prebivalstva na najnižji ravni besedilne pismenosti, tem nižji je bruto družbeni proizvod na prebivalca in obratno.

b) Rezultati aplikativne raziskave Pismenost na delovnem mestu

Zaposleni, podjetja in država se odzivajo na konkurenčnost in globalizacijo s povečanim vlaganjem v izobraževanje in usposabljanje. Za veliko število zaposlenih je dostop do izobraževanja in usposabljanja omejen na krajša usposabljanja za specifična delovna opravila, ali pa usposabljanj sploh nimajo. Slovenija po kazalcu dostopa do izobraževanja s 14,8 % (2007) v izobraževanje vključenih odraslih (25-64 let) že presega raven, ki naj bi jo v povprečju 25 članic EU (EU25) doseglo leta 2010, to je raven 12,5 %. Vendar podrobnejša analiza pokaže na velik razkorak v dostopu do izobraževanja med manj in bolj izobraženimi. Slovenija po tem kazalcu presega evropsko povprečje, saj se v izobraževanje vključuje 8,4-krat manj odraslih z nedokončano srednješolsko izobrazbo od tistih, ki imajo višjo ali visokošolsko izobrazbo, v EU25 je ta razkorak nižji in znaša 7,3 krat, na

Danskem pa le 1,9 krat (ACS 2005). Med dejavniki, ki vplivajo na takšen razkorak, sta za utemeljenost predlaganega programa pomembna predvsem dva: dosežena izobrazbena raven in kakovost zmožnosti.

Po popisu prebivalstva (2002) je med zaposlenimi še vedno skoraj 50 % takšnih, ki imajo manj kot 12 let šolanja, kar je doba, ki je v Resoluciji o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih (Ur. l. 70/2004) opredeljena kot temeljni izobrazbeni standard. Skoraj 2 % (13.000) zaposlenih imata nedokončano OŠ, 14 % (106.000) ima končano OŠ, 4 % (28.000) nižjo poklicno izobrazbo in 28 % (209.000) srednjo poklicno izobrazbo. Ob tem velja poudariti rezultate raziskav o pisnih dosežkih in o udeležbi v izobraževanju, ki so pokazali, da predstavlja 4-letna srednješolska izobrazba tisto mejo, ki omogoča doseganje boljših pisnih dosežkov in odpira možnosti za udeležbo v izobraževanju.

Podobno kot za celotno prebivalstvo velja tudi za vse zaposlene, da so njihovi pisni dosežki slabi: na prvo in drugo raven pismenosti se uvršča 74 % zaposlenih. V posameznih poklicih znaša ta delež okrog 90 % (kmetije, gozdarji, ribiči 95 %, obrtniški in podobni poklici 90 % in poklici za preprosta dela 87 %). Zaposleni, uvrščeni na prvo raven, imajo težave z reševanjem preprostih nalog, kot npr. z uporabo navodil za zdravila, z razumevanjem urnikov, s pisanjem prošnje za službo ali z reševanjem preprostih računskih operacij. Na 3. raven pismenosti, ki je po ocenah strokovnjakov OECD nujna za spoprijemanje z zahtevami informacijske družbe, se je uvrstilo 23 % zaposlenih, v prej omenjenih poklicih pa znaša ta delež samo od 5–10 %.

Stopnja izobrazbe pomembno vpliva na dostop do izobraževanja; odstotek nedejavnih v izobraževanju se giblje od 87 % (2-letna poklicna šola) do 76 % (3-letna poklicna šola), medtem ko se ta delež pri prebivalcih s končano 4-letno srednjo šolo bistveno zniža (na 53 %). (ACS, 2005, zajeti prebivalci, stari od 16–64 let). Podatki o vključevanju zaposlenih v formalno in neformalno izobraževanje po poklicih pa pokažejo, da se skoraj 90 % zaposlenih v enostavnih poklicih ne vključuje v izobraževanje, prav tako je ta odstotek visok (83 %) tudi pri upravljavcih strojev (ACS 2004).

Učenje ob vsakdanjih izkušnjah na delovnem mestu je lahko pomemben vir učenja, če so delovne naloge raznolike in povezane s pridobivanjem novih zmožnosti. Ob tem je pomembno še to, da imajo zaposleni toliko razvite temeljne zmožnosti, da lahko te priložnosti tudi izkoristijo. Za enkrat predstavlja delovno mesto učno okolje predvsem za zaposlene na zahtevnejših delovnih mestih, z višjo stopnjo izobrazbe. Raziskava o pismenosti je pokazala, da pri anketirancih z najnižjo izobrazbeno stopnjo (nedokončana in končana osnovna šola) visoko prevladujejo zaposleni, ki enkrat tedensko sploh nimajo dostopa do nobene ali največ do ene bralne ali pisne prakse (skoraj 80 %). Pri višjih izobrazbenih stopnjah (terciarna izobrazba) pa prevladujejo tisti, ki imajo tedensko dostop do vsaj štirih bralnih virov (60 %) ali vsaj treh pisnih praks (45 %). Zaposleni s srednješolsko izobrazbo (srednja šola) se po teh kazalcih približuje populaciji s terciarno izobrazbo.

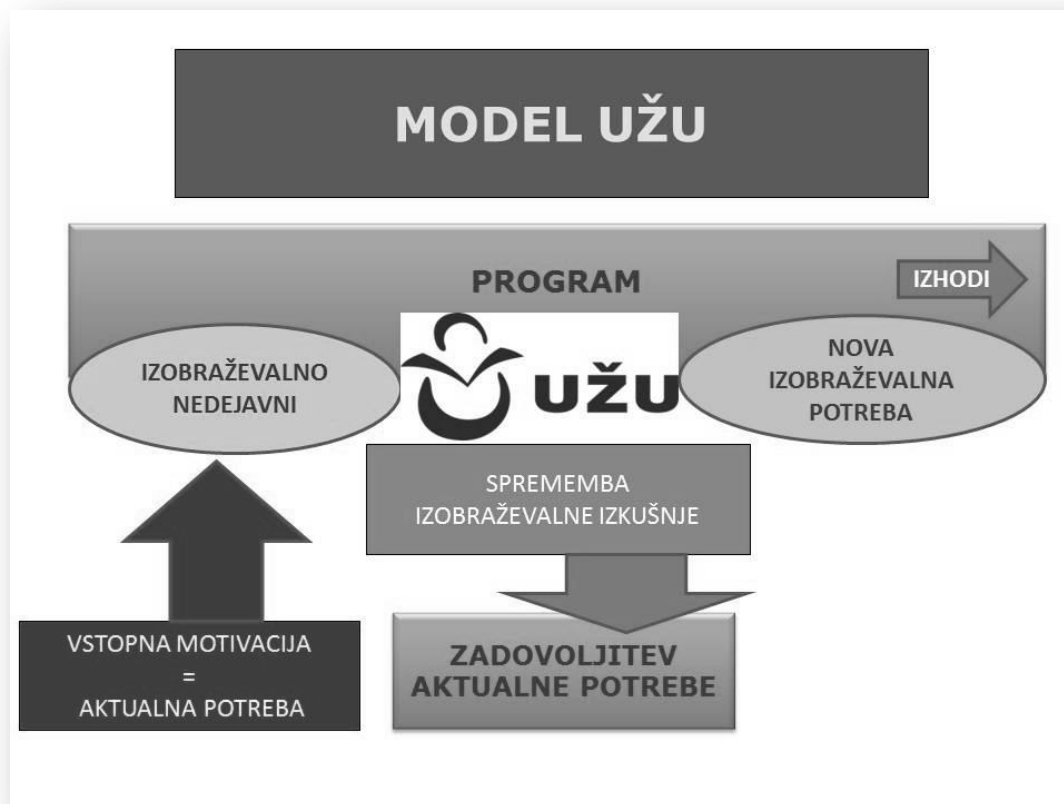
Zato je prav razvijanje temeljnih zmožnosti in zviševanje izobrazbene ravni na uspešno končano 12-letno šolanje opredeljeno kot prednostna naloga države (Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih). V današnjih pogojih negotovosti in spremenljivosti na trgu delovne sile se čedalje bolj poudarja večja fleksibilnost zaposlitve, ki delodajalcem omogoča prožnejše zaposlovanje, kar za zaposlene pomeni vse večjo negotovost v zvezi s trajnostjo zaposlitve na delovnih mestih, posledično pa nujnost pridobivanja vedno novih znanj in spretnosti, ki jim omogočajo konkurenčnost na zunanjem trgu delovne sile. Predpogoj za to pa je obvladovanje temeljnih zmožnosti.

c) Izobraževalni model za razvoj pismenosti odraslih

Model temelji na izobraževalnih potrebah in interesih posamezne ciljne skupine in nedvomno daje pozitivne učinke pri izobraževanju najranljivejših skupin odraslih. Programi so različni zato, ker ponujajo z vidika

programske zasnove UŽU različne učne priložnosti. Slovenski model programov UŽU je inovativen v evropskem prostoru.

Slika: Model izobraževalnih programov UŽU

Za vključitev ustreznih pripadnikov ranljive skupine v program je ključna t.i. vstopna motivacija. Ta v programih UŽU še posebej izhaja iz aktualne potrebe posameznika. Program Moje delovno mesto je oblikovan tako, da naj bi se vanj vključevali slabše izobraženi zaposleni, ki želijo izboljšati temeljno usposobljenost za delo, ohraniti staro ali poiskati novo delo ali zaposlitev ter pridobiti izobrazbo (dokončati osnovno ali poklicno šolo). Ena od skupnih značilnosti je, da so izobraževalno nedejavni. Vstop v program jim bo prinesel ključno spremembo – pozitivnejšo izobraževalno izkušnjo v delovnem okolju, ki jim bo omogočila utrditev položaja na delovnem mestu, spoznavanje novih delovnih izzivov, večjo temeljno usposobljenost za različna dela. Novo pridobljeno znanje bo uporabno tako v vsakdanjem življenju in na delovnem mestu. Posameznikova spoznanja in opolnomočenje bodo ob kakovostni izvedbi programa lahko vzpodbudile tudi povsem nove izobraževalne potrebe, kar razumemo kot izreden kazalnik uspešnosti programa.

1.2.2 Nacionalna evalvacija UŽU MDM 2009 – 2011

a) Nacionalna evalvacija javno veljavnih programov

Nacionalna evalvacija programa UŽU MDM ugotavlja, da se temeljni cilj programa - razvijati temeljno usposobljenost za ohranitev delovnega mesta, za napredovanje na delovnem mestu in za bolj konkurenčno sodelovanje na trgu dela - zelo dobro uresničuje. Večina udeležencev v programu UŽU MDM je v dosedanjih izvedbah našla nove izzive in ideje za prihodnost svoje kariere. Zaradi znanja iz programa pa so veliki večini pridobili nove spretnosti za stike z drugimi. Pridobljeno znanje je za večino dejansko uporabno pri delu oziroma

za nekatere celo pri iskanju zaposlitve pa tudi v vsakdanjem življenju. Pogosto (73%) so udeleženci začeli načrtovati nadaljnje šolanje in pridobitev poklica, kljub temu, da ta motiv sprva ni prevladoval (Javrh, 2011).

97% udeležencev je odgovorilo, da jim je program UŽU-MDM koristil. Učitelji v splošnem ocenjujejo, da jedrnih vsebin programa v splošnem ni bilo težko izpeljati, še najlažje področje komunikacije in socialnih spretnosti. Po ocenah učiteljev (64%) udeleženci niso izražali želja, ki jih s tem programom ne bi mogli zadovoljiti. Menijo tudi, da je priznavanje pridobljenega znanja v drugih delih izobraževanja tudi v veliki meri dejanski motiv za udeležbo v programu UŽU-MDM. Učitelji v praksi pogosto ugotavljajo, da udeležencem primanjkujejo temeljna znanja, predvsem s področja strategij učenja in dela z IKT tehnologijo. Pred vključitvijo so po njihovem mnenju udeleženci od vseh temeljnih spretnosti še najmanj obvladali delo z IKT tehnologijo in strategije učenja. Večina udeležencev pravi, da je zaradi programa postala vsestransko uspešna, pridobila nove spretnosti za stike z drugimi, se znajo bolje izražati in zastopati svoje mnenje ter je našla nove izzive in ideje za bodočnost. Za večino je program UŽU-MDM prinesel največ koristi za neposredno delo v službi, sicer pa so udeleženci bolje spoznali tudi sebe in svoje potrebe. Dobra polovica udeležencev se zaradi programa zna bolje postaviti zase. V šolo se je vpisalo 19% udeležencev programa (npr. strojništvo, osnovna šola ali zdravstveno-tehnična šola).

Največ maneverskega prostora za izboljšave se je pokazalo pri usklajevanju delovnega časa in izvedbe programa, motiviranje zaposlenih za udeležbo v programu in dojemanje izobraževalnih navad kot vrednote, saj v okoljih iz katerih udeleženci programa UŽU-MDM izhajajo, izobraževanje praviloma ni posebna vrednota (Javrh, 2011).

b) Najbolj opazni učinki za udeležence po končanem programu

Nacionalna evalvacija je pokazala nekaj zakonitosti, ki veljajo za vse programe UŽU, čeprav so si tako glede na ciljne skupine kot tudi glede na opredeljene kratkoročne cilje različni. Programi nedvomno izboljšujejo pismenost odraslih v najširšem pomenu besede, poleg tega lahko pri udeležencih opazujemo še druge učinke.

Slika: Najbolj izraziti učinki programa UŽU-MDM

- Sprememba izobraževalne izkušnje udeleženih in spremembe osebnih prepričanj

Socialno izključenost tvegajo tisti odrasli, ki niso dovolj razvili ključnih kompetenc. Čeprav se v izsledkih raziskav izobraževanje vse bolj kaže kot mogoči izhod iz socialne izključenosti, v praksi nastaja začaran krog: zaradi zgodnjega opuščanja šolanja mladi odrasli ostanejo brez znanja, kasneje se tudi od drugih možnih virov znanja vse bolj odvrtaajo, s čimer se temelji za izoblikovanje ključnih kompetenc rahljajo. Pospešeno se porajajo z izkušnjami podkrepjena prepričanja o osebni neuspešnosti in »nedosegljivosti« ciljev, to pa spodbuja neudeležbo v kakršnih koli organiziranih oblikah izobraževanja. Primerjalni empirični podatki (prim. Radovan, tu; pa tudi Mohorčič Špolar, Radovan in Ivančič, 2010) v Evropi pa tudi pri nas kažejo, da so eden resnih problemov pri animiranju ranljivih poprejšnje individualne negativne izkušnje v izobraževanju. Prav te močno utirujejo prepričanje posameznikov »učenje ni zame in jaz nisem za učenje«. Težave se pojavijo takoj, ko skušamo te odrasle navdušiti, da bi se udeležili posebnih izobraževalnih programov, kjer naj bi pridobili drugačne, pozitivne izobraževalne izkušnje in spremenili svoja prepričanja o tem, kaj jim ta dejavnost lahko ponudi.

Sprememba izobraževalne izkušnje odraslih – od negativnih, frustrirajočih doživetij med šolanjem k zanimivim, osvobajajočim se in vizije polnim doživetjem v skupini dobro delujočih učečih se – je lahko ena od temeljnih poti iz začaranega kroga. Prav zato učitelji programa Moje delovno mesto še posebno pozornost namenjajo dobremu počutju, potrditvam in povezavi novega znanja z bogatimi osebnimi življenjskimi izkušnjami udeleženih. Nastati mora temeljna sprememba v izobraževalni izkušnji: ta mora biti prijetna, dinamična, prežeta v vizijo, navdušenjem, osebnim angažmajem, ki posameznika dolgoročno izpolnjuje.

- Izboljšanje jedrne pismenosti (branje, pisanje, temeljne matematične spretnosti)

Izhodiščna stopnja, do katere imajo udeleženci razvite temeljne spretnosti (branje, pisanje, računanje – uporabo temeljnih matematičnih operacij), je pri posameznikih zelo različna. Prav tej raznolikosti se že pri načrtovanju posebno pozorno prilagajajo tudi prijem in vsebinski poudarki programa. Udeleženci v programu izboljšajo tudi jedro pismenost (branje, pisanje, računanje), čeprav to ni izrazito izpostavljen cilj. Te spretnosti se razvijejo ob zadovoljevanju »izhodiščne potrebe«. Ob pazljivo strukturiranih dejavnosti v programu udeleženci tudi berejo, čeprav te dejavnosti načeloma v vsakdanjem življenju ne marajo in je ne obvladajo dobro; pripovedujejo in sporočajo svoja stališča, čeprav se težko izrazijo; izračunavajo konkretne podatke, čeprav so pozabili šolsko matematiko in računske operacije – vse to počnejo zato, ker želijo izpolniti svojo potrebo. Spretnosti branja, pisanja in računanja se s tem postavijo na svoje pravo mesto – so le orodje, sredstvo za zadovoljitev potrebe.

- Izboljšanje samopodobe ter oblikovanje novih načrtov za prihodnost

Ob pripravi programa je nujen temeljit razmislek učiteljev, zakaj obstajajo in se razvijajo različne »zavračajoče« kulture, na primer kultura obrobnosti, kultura nedoseganja pričakovanih ciljev itn., kajti značilnost samopodobe izključenih je demoralizacija, nezaupanje v sistem in nevarnost stalne izključenosti, ki se hranijo z različnimi oblikami revščine.

Med opaznimi učinki programa mora biti izboljšanje in utrditev samopodobe udeležencev pa tudi jasnejše zavedanje o pomenu delovne identitete posameznika. Udeleženci naj skozi skupne dejavnosti postopno »spoznajo, da zmorejo«. Evalvacija je pokazala, da so udeleženci po dosedanjih izvedbah programa bolje poznali svoje pravice in jih tudi znali bolje uveljaviti. Med pozitivnimi učinki na samopodobo so še: precej povečana splošna poučenost, iskanje novih možnosti, zavedanje lastnih potencialov, udeležba v drugih programih in drugačen vsakdanjik udeležencev. Menili so, da je to povzročilo opazne spremembe v njihovem življenju, posledica tega pa je bila izboljšana samopodoba. Tudi najšibkejši posameznik bi moral dobiti izkušnjo, da lahko črpa iz lastnih ustvarjalnih zmožnosti ter da je njegov prispevek družbi pomemben, zaželen.

1.2.3. Temeljne zmožnosti za vseživljenjsko učenje¹

a) Evropski okvir

Evropski parlament je konec leta 2006 sprejel evropski okvir ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje. Okvir prvič na evropski ravni opredeljuje in določa ključne kompetence, ki jih državljani potrebujejo za svojo osebno izpolnitev, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in zaposljivost v družbi. Sistemi začetnega državljanstva in usposabljanja članic bi morali spodbujati razvoj teh kompetenc pri vseh mladih, njihova ponudba izobraževanja in usposabljanja za odrasle pa bi morala vsem odraslim zagotoviti dejanske priložnosti, da se teh spretnosti in kompetenc naučijo ter jih vzdržujejo (Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, Evropski referenčni okvir, 2006).

Različne potrebe učečih se je treba zadovoljevati zlasti z nadgradnjo raznolikih individualnih kompetenc z zagotavljanjem enakosti in dostopnosti tistim skupinam, ki zaradi izobraževalne prikrajšanosti, nastale zaradi osebnih, družbenih, kulturnih ali ekonomskih okoliščin, potrebujejo posebno podporo za izpolnitev svojega izobrazbenega potenciala. Primer takih skupin vključujejo osebe s šibkimi osnovnim znanji, zlasti pomanjkljivo pismenostjo, tisti, ki so zgodaj opustili šolanje, dolgotrajno brezposelnost in tisti, ki se po dolgi odsotnosti vračajo na delovno mesto, starejši, migranti in invalidi (Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, Evropski referenčni okvir, 2006).

Evropski okvir ključnih kompetenc vsem članicam priporoča, da razvijajo ponudbo ključnih kompetenc za vse kot del svojih strategij za vseživljenjsko učenje, vključno s strategijami za doseganje splošne pismenosti. V skladu z Referenčnim okvirjem se priporoča da članice zagotovijo: začetno izobraževanje in usposabljanje vsem mladim ponuja sredstva za oblikovanje ključnih kompetenc do ravni, ko bodo sposobni za odraslo življenje, in ki ustvarja podlago za nadaljnje učenje in poklicno življenje; ustrezno ponudbo tistim mladim, ki zaradi izobraževalne prikrajšanosti, nastale zaradi osebnih, družbenih, kulturnih in gospodarskih okoliščin, potrebujejo posebno podporo za izpolnitev njihovega izobrazbenega potenciala; da bo odraslim omogočeno razvijati in posodabljati njihove ključne kompetence vse življenje ter da bo poseben poudarek na ciljnih skupinah, ki so ugotovljene kot prednostne naloge v nacionalnem, regionalnem in/ali lokalnem okviru, na primer osebe, ki morajo posodobiti svoja znanja; da bo na voljo ustrezna infrastruktura za nadaljevanje izobraževanja in usposabljanja odraslih, vključno z učitelji in vodji usposabljanja, postopki preverjanja in vrednotenja, ukrepi za zagotovitev enakega dostopa do vseživljenjskega učenja in trga dela ter podpora učencem, ki bo priznavala različne potrebe in kompetence odraslih; da bo skladnost ponudbe izobraževanja za odrasle in usposabljanja za posamezne državljane dosežena prek tesnih povezav s politiko zaposlovanja in socialno politiko, kulturno politiko, politiko inovativnosti ter drugimi politikami, ki vplivajo na mlade, ter prek sodelovanja s socialnimi partnerji in drugimi zainteresiranimi stranmi (Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, Evropski referenčni okvir, 2006).

b) Unescova priporočila o razvoju pismenosti odraslih²

¹ V prispevku je praviloma za poimenovanje ključnih kompetence uporabljen poslovenjen izraz temeljne zmožnosti. Priporočilo o uporabi poslovenjenega izraza je bilo sprejeto na mednarodnem posvetu Strategija razvijanja in udejanjanja ključnih kompetenc v RS, Ljubljana, 30.–31. 3. 2005, na predlog delovne skupine za terminologijo pod vodstvom profesorja dr. Janeza Dularja. Čeprav pojem ne zajema t. i. »opravilne« zmožnosti (Strategija vseživljenjskega učenja, 2007, 39), je bilo v delovni skupini doseženo soglasje in sprejeto priporočilo, da se uporablja slovenski izraz. Druga poimenovanja za ključne kompetence – pismenost, funkcionalna pismenost, temeljne zmožnosti in spretnosti – pa so praviloma uporabljene pri navajanju opredelitev in stališč posameznih avtorjev, kot jih uporabljajo sami.

² Unesco uporablja v svojih dokumentih dva pojma: pojem »temeljno izobraževanje za vse« in pojem »pismenost odraslih«. S prvim označuje pravico vseh ljudi, da s »temeljnim izobraževanjem uresničujejo svoje zmožnosti« ter »polno, svobodno in dejavno sodelujejo na vsakem področju življenja«. Pismenost odraslih pa opredeljujejo širše, kot »znanje in spretnosti, ki jih v hitro spreminjajočem se svetu potrebujemo vsi«. Pismenost je tudi »eden od temeljev za druge življenjske spretnosti«, je »katalizator za sodelovanje v družbenih, kulturnih, političnih in gospodarskih dejavnostih in za učenje za vse življenje«. Pismenost odraslih je opredeljena kot temeljna človekova

Na obeh Unescovih svetovanih konferencah o izobraževanju odraslih CONFINTEA V, 1997 (v nadaljevanju Hamburška deklaracija) in CONFINTEA VI v Belému, 2009 (v nadaljevanju belémski sklepi) je pismenost odraslih med ključnimi temami in priporočili za ukrepanje. Vsaka od tem v resnici zajema področja, ki jih določajo tudi evropski dokumenti. Za razliko od evropskih opredelitev – te sicer vedno vsebujejo humanistične vidike razvoja kompetenc (aktivno državljanstvo, osebnostni razvoj, sobivanje v skupnosti), nesporno pa prevladuje koncept, ki daje prednost razvoju kompetenc za povečanje ekonomske učinkovitosti in tekmovalnosti – Unesco uveljavlja humanistične vidike pismenosti (osebni razvoj in samouresničitev, družbeni razvoj). V središče postavlja posameznika in učenje za to, da uresničuje svojo pravico do dela (Hamburška deklaracija), tudi pri učenju za potrebe trga dela. V belémskih sklepih je pismenost odraslih opredeljena kot prva prioriteta in kot kontinuum učenja v vseh življenjskih obdobjih. V Belému so se dogovorili, da bodo za naslednje desetletje določene smeri razvoja in jasni cilji za povečevanje pismenosti odraslih, za spremljanje napredka na podlagi kritičnega merjenja (*assessment*), odpravljanja ovir in slabosti, da bodo povečani viri in znanje za izpeljevanje programov pismenosti, ponudba programov opismenjevanja bo relevantna za posameznika, omogočala bo razvoj funkcionalnega in trajnega znanja, spretnosti in kompetence ter nadaljnje učenje odraslih; dejavnosti opismenjevanja bodo osredotočene na najbolj prikrajšane skupine odraslih, postavljeni bodo mednarodni kazalniki in cilji za pismenost; sistematično bodo ocenjevali in poročali o napredku, med drugim tudi o virih in vlaganju v razvoj pismenosti v posamezni državi in na globalni ravni.

c) Nacionalni dokumenti

V Sloveniji uporabljamo v nacionalnih in strokovnih dokumentih, ki urejajo področje pismenosti in temeljnih zmožnosti, zelo različna poimenovanja, podobno kot v evropskih dokumentih. Pregled različnih poimenovanj pokaže (Možina, 2008), da so v ozadju teh poimenovanj tudi različni koncepti in modeli pismenosti, ki so pogosto rivalski. Najgloblji razlog za »rivalstvo« je to, da je pojem pismenost eden izmed med najbolj socialno in zgodovinsko determiniranih pojmov.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju (2011) v poglavju o izobraževanju odraslih (Bela knjiga, 2011, 371–419) določa kot načelo oblikovanje nacionalnih, mednarodno primerljivih, standardov temeljnih zmožnosti in možnost, da odrasli nenehno razvijajo in posodablajo temeljne zmožnosti na tej ravni (prav tam, 376). V predlogih rešitev je razvijanje ustrezne ravni temeljnih zmožnosti umeščeno v srednje poklicno in strokovno izobraževanje odraslih ter v splošno neformalno izobraževanje odraslih.

Resolucija o nacionalnem programu za izobraževanje odraslih 2004–2010 (v nadaljevanju ReNPIO) določa cilje, neposredno povezane z razvijanjem temeljnih zmožnosti za razvijanje socialnega, kulturnega in človeškega kapitala. Strateški cilji v ReNPIO so opredeljeni na treh področjih, ki sta jih pozneje določila tudi Evropski svet in Evropska komisija. V letnih programih izobraževanja odraslih, s katerimi Vlada RS zagotavlja uresničevanje ReNPIO, je bilo do leta 2009 vsako leto področje pismenosti opredeljeno kot prednostno (letni programi izobraževanja odraslih 2006–2008).

Strategija vseživljenjskosti učenja (v nadaljevanju Strategija VŽU) umešča temeljne zmožnosti kot samostojno področje v nacionalne cilje (zvišati raven vseh vrst pismenosti ter rabe pismenosti za različne namene in v različnih povezavah) in kot samostojno strateško jedro (temeljne zmožnosti za osebnostno rast in učenje). Temeljne zmožnosti v strateškem jedru postavlja Strategija VŽU na evropsko opredelitev osmih temeljnih zmožnosti. Ob tem pa posebej izpostavlja pomen prodiranja do globljih plasti, ki zadevajo osebnostne lastnosti, kot so: (avtentična) osebnost, (poklicna) identiteta, pojmovanja in prepričanja (npr. o učenju, znanju) in

pravica (Hamburška deklaracija, točki 9 in 11). V belémskih sklepih je narejen korak nazaj s stališča pismenosti kot človekove pravice: pismenost odraslih ni več opredeljena kot temeljna človekova pravica, ampak kot pravica, neločljivo povezana s pravico do izobraževanja.

zmožnosti; pomembne so tudi bolj tehnične zmožnosti (spretnosti, metode, tehnike). Enako pozornost namenja Strategija VŽU tudi drugim sestavinam, ki omogočajo pridobivanje kakovostnega znanja: znanju v ožjem pomenu, strategiji učenja in zanimanju za predmet.

S programom odgovarjamo na dve nacionalni prioriteti: na potrebo po zviševanju izobrazbene ravni in ravni obvladovanja temeljnih zmožnosti zaposlenih. Obe prioriteti sta opredeljeni v Resoluciji o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih in v Smernicah strategije razvoja temeljnih spretnosti zaposlenih (2007). Smernice je podprl Strokovni svet za izobraževanje odraslih na seji dne 13. septembra 2007 in predlagal, da jih obravnavajo sindikati in izoblikujejo svoje stališče. Pristojnim resorjem in socialnim partnerjem je priporočil, da upoštevajo Smernice pri pripravi ukrepov za večjo dostopnost vseh izobrazbeno prikrajšanih zaposlenih do izobraževanja in usposabljanja. Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve pa je predlagal, da Smernice predloži v obravnavo in potrditev Ekonomsko socialnemu svetu. Smernice so eden od instrumentov, s katerim lahko država pospeši uresničevanje strateških in operativnih ciljev Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih (ReNPIO, 2012) in pripomore k razvoju temeljne infrastrukture na tem področju. S Smernicami prispeva slovenska andragoška stroka tudi k uresničevanju evropskih priporočil za razvoj ključnih kompetenc, zagotavljanje pravičnosti ter povečevanje dostopa do izobraževanja izobrazbeno in drugače prikrajšanim skupinam odraslih.

1.2.4 Temeljne zmožnosti za življenjsko uspešnost

Neustrezno razvite temeljne zmožnosti/pismenost odraslih najbolj prizadenejo socialno prikrajšane. Pri tem ni največji osebni in družbeni problem to, da so posamezniki za svoje delo slabo plačani in živijo na robu družbe, ampak to, da so bili prikrajšani za možnost, da bi se osebno razvili in primerno izobrazili, zato ne morejo izkoristiti priložnosti, ki jim jih ponuja okolje. Pri nas je pojav neustrezno razvitih pisnih spretnosti odraslih množičen, zato ga je mogoče reševati samo z množičnim izobraževanjem³ ter usklajenimi ukrepi na osebni, socialni in politični ravni (Drofenik, 2011, str. 133).

Čas, v katerem živimo, zahteva od posameznikov ne le soočanje z nenehnimi spremembami v vsakdanjem in delovnem življenju, temveč tudi pripravljenost in zmožnost sooblikovati spremembe za razvoj demokratičnih družb in blaginjo ljudi. Za uresničevanje te vloge potrebujemo odrasli zelo raznolike zmožnosti, ki jih določajo kognitivni, motivacijski in družbeni pogoji. V teoriji, stroki in politiki je bilo sicer doseženo soglasje, da je med mnogoterimi zmožnosti odraslih treba določiti tiste, ki jih potrebuje vsakdo, da se uči, da nekaj naredi in da nekaj doseže. Na podlagi treh meril so določili osem temeljnih zmožnosti. Pri načrtovanju politik bo potrebno dosledno uveljavljanje merila, po katerem lahko opredelimo zmožnost kot ključno le, če zadosti vsemu trojemu: zahtevam na trgu dela, potrebam v osebem in družbenem življenju in je pomembna za vse posameznike, ne samo za specialiste ali visokoizobražene (poudarek za vse posameznike) in ne izpostavlja tistih kompetenc, ki so potrebne v določenih specifičnih poklicih, karierah ali socialnih položajih. To pomeni, da – niti na ravni politike niti stroke ali prakse razvijanja in izvajanja programov za razvoj ključnih kompetenc – dejavnosti, ki so osredotočene samo na razvijanje zmožnosti, potrebne za trg dela, ni mogoče interpretirati kot programe/ukrepe za razvoj temeljnih zmožnosti (Drofenik 2011, 131-132).

V evropski in slovenski politiki in praksi razvoja temeljnih zmožnosti so te razdeljene v dve skupini: v osnovne in prečne temeljne zmožnosti. V Sloveniji se je uveljavil nekoliko drugačen prijem kot v evropskih političnih pobudah. Med temeljne zmožnosti, ki jih odrasli razvijajo v programih UŽU, so zajeti sporazumevanje v slovenskem in tujem jeziku, matematika in družboslovje. Med prečne temeljne zmožnosti umeščamo v Sloveniji digitalne zmožnosti, učiti se učiti, medsebojne, medkulturne in družbene ter državljske zmožnosti; ne pa tudi

³ 25 000 odraslih z neustrezno razvitimi pisnimi spretnostmi bi morali vsako leto vključiti v programe za razvoj pismenosti, Strategija za zviševanje ravni pismenosti odraslih, 2003.

podjetnosti. Prečno zmožnost kulturna zavest in izražanje razvijajo odrasli v programih UŽU v sklopu maternega jezika in družboslovja (Drofenik 2011, str. 132).

Slika : Izbor temeljnih zmožnosti v programih UŽU

Izbor temeljnih zmožnosti izhaja iz dvajsetletnih izkušenj slovenskih strokovnjakov pri izvajanju programov. Izbranih in v model umeščenih je osem ključnih zmožnosti:

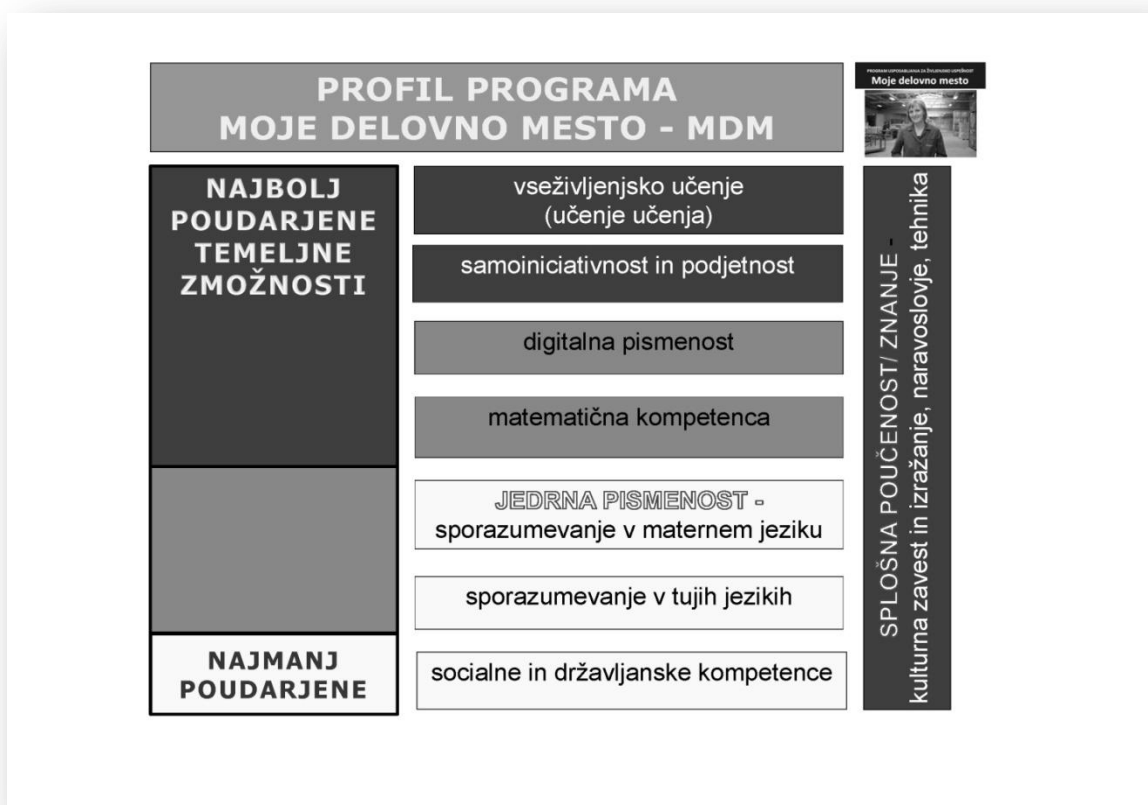
- jedrna pismenost (t.j. »sporazumevanje v maternem jeziku«)
- sporazumevanje v tujih jezikih
- matematična kompetenca
- digitalna pismenost
- vseživljenjsko učenje (t.j. »učenje učenja«)
- socialne in državljanske kompetence
- samoiniciativnost in podjetnost
- splošna poučenost/znanje (t.j. »kulturna zavest in izražanje«, »naravoslovje«, »tehnika«)

Za razvijanje konkretnega procesa učenja pa sta tako opredelitev modela temeljnih zmožnosti kot sam izbor osnovnih in prečnih temeljnih zmožnosti presplošna. Zato je pri razvijanju in še posebno pri izpeljevanju izobraževalnih programov nujno izhajati iz spoznanj, da je za razvoj temeljne zmožnosti bistveno tudi predmetno znanje, da učenja ni mogoče osredotočati le na učne dosežke in da temeljne zmožnosti niso praktično uporabne same zase, ampak je za njihovo uporabo potrebno specifično znanje, ki izhaja iz praktične izkušnje in refleksije. Poleg tega se morajo načrtovalci razvoja temeljnih zmožnosti odraslih in praktiki pri svojem delu neposredno in sami odločati o tem, katere osnovne in katere prečne zmožnosti razvijati pri odraslih, kako v izobraževalnih

programih krepiti posamezne sestavine (spoznavno, čustveno, akcijsko) in kako vključevati izkušnje in krepiti refleksijo odraslih. Pri odločanju o teh vprašanih je prav, da izhajamo iz mnenj slovenskih strokovnjakov, ki se ukvarjajo s pismenostjo odraslih, iz izkušenj pri izpeljevanju izobraževalnih programov za razvoj pismenosti odraslih in ob tem tudi presojo, kakšen bo naš prispevek k uresničevanju evropskih priporočil o temeljnih zmožnostih (Drofenik 2011, str. 132-133).

Program Moje delovno mesto je prednostno namenjen delavcem, ki v njem okrepijo temeljno usposobljenost za ohranitev delovnega mesta, za napredovanje na delovnem mestu in za bolj konkurenčno nastopanje na trgu dela. Za izpolnitev tega cilja so potrebno poudarki v nekaterih temeljnih zmožnostih kot prikazuje slika.

Slika: Poudarjene temeljne zmožnosti v programu Moje delovno mesto

V programu Moje delovno mesto so največji poudarki na temeljnih zmožnostih vseživljenjsko učenje (učenje učenja), samoiniciativnost in podjetnost ter splošna poučenost. Nekoliko manj izraziti sta matematična kompetenca in digitalna pismenost. Kompetenca jedrne pismenosti, sporazumevanje v tujih jezikih in socialne ter državljanske kompetence pa se krepijo posredno skozi druge poudarke.

1.2.5 Povezanost programa z drugimi javno veljavnimi programi

V predlaganem programu bodo manj izobraženi zaposleni osvežili, izpopolnili ali pridobili zmožnosti, ki so ključnega pomena za njihovo zaposljivost, nadaljnji poklicni razvoj in izobraževanje. Standardi so oblikovani tako, da ustrezajo:

- izbranim splošnoizobraževalnim standardom znanja v programih osnovne šole za odrasle na naslednjih področjih: sporazumevanje v slovenskem jeziku in tujem jeziku, naravoslovje in matematika,
- izbranim splošnoizobraževalnim standardom nižjega poklicnega izobraževanja na naslednjih področjih: sporazumevanje v slovenskem jeziku in tujem jeziku, naravoslovje in matematika,

- izbranim splošnoizobraževalnim standardom srednjega poklicnega izobraževanja na naslednjih področjih sporazumevanje v slovenskem jeziku in tujem jeziku, naravoslovje in matematika,
- izbranim standardom znanja ključnih kvalifikacij v izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja (učenje učenja, informacijsko- komunikacijsko opismenjevanje, okoljska vzgoja, načrtovanje in vodenje kariere),
- izbranim standardom znanja v programu Računalniška pismenost za odrasle.

Tako želimo odpreti možnosti za zagotavljanje prehodnosti med programi pridobivanja poklicne izobrazbe, nacionalnih poklicnih kvalifikacij in tem programom.

1.3 CILJNA SKUPINA

V program se vključujejo delavci, ki želijo izboljšati temeljno usposobljenost za delo, ohraniti staro ali poiskati novo delo ali zaposlitev ter pridobiti izobrazbo (dokončati osnovno ali poklicno šolo). Ena od skupnih značilnosti je, da so izobraževalno nedejavni. Vstop v program jim bo prinesel ključno spremembo – pozitivnejšo izobraževalno izkušnjo v delovnem okolju, ki jim bo omogočila utrditev položaja na delovnem mestu, spoznavanje novih delovnih izzivov, večjo temeljno usposobljenost za različna dela. Novo pridobljeno znanje bo uporabno tako v vsakdanjem življenju in na delovnem mestu. Posameznikova spoznanja in opolnomočenje bodo ob kakovostni izvedbi programa lahko vzpodbudile tudi povsem nove izobraževalne potrebe, kar razumemo kot izreden kazalnik uspešnosti programa.

V program se vključujejo:

- delavci na enostavnih, na manj in srednje zahtevnih ter zahtevnih delih (enostavna dela (delovna mesta, za katera se ne zahteva priučevanje in za katera zadostuje končana osnovna šola), manj zahtevna dela (poleg OŠ se zahtevajo še krajši eno- ali večmesečni tečaji), srednje zahtevna dela (zahteva se do 2 leti javno priznanega in strokovnega izobraževanja), zahtevna dela (zahteva se najmanj 2 leti in pol javno veljavnega poklicnega ali strokovnega izobraževanja),
- delavci na delovnih mestih, ki se ukinjajo zaradi spremembe tehnologije in prenosa proizvodnje na območja s cenejšo delovno silo ter,
- delavci, ki želijo pridobiti osnovnošolsko ali poklicno izobrazbo.

Skupno tem zaposlenim je, da so praviloma manj izobraženi, delajo povečini na enostavnih do srednje zahtevnih in zahtevnih delih, da jih delodajalci praviloma ne spodbujajo k učenju, prav tako tudi sami niso motivirani za učenje, saj nimajo primernih informacij in priložnosti niti zaupanja v izobraževanje kot sredstvo, ki bi lahko izboljšalo njihov poklicni položaj in njihovo bodočnost, hkrati pa so najbolj prizadeti pri uvajanju tehnoloških in drugih novosti v podjetjih.

1.3. Značilnosti ciljne skupine

Za zaposlene z nizkimi pisnimi dosežki je na splošno značilno, da je narava in sestava njihovih delovnih izkušenj zelo monotona in ozka, zato so omejeni tudi njihove priložnosti za učenje z delovnimi izkušnjami. Uvajanje sprememb v tehnologiji najprej prizadene prav te zaposlene. Eden od nujnih, a ne zadostnih pogojev, je zato prav vlaganje v razvijanje in zviševanje temeljnih zmožnosti s posebej zato razvitimi izobraževalnimi programi. Ob tem velja poudariti, da sama podjetja praviloma ne vlagajo v zviševanje izobrazbe in temeljnih zmožnosti manj izobraženih zaposlenih, niti jih k temu ne zavezuje socialni sporazum.

V programu se pričakujejo predvsem odrasli udeleženci, stari nad 26 let. Opredeljena skupina zaželenih udeležencev programa so delavci, ki večinoma delajo na enostavnih delovnih mestih, kjer je zelo malo spodbud

za učenje, izobraževanje in razvoj. Tega programa se je do leta 2009 udeležilo 127 delavcev, povečini žensk iz podeželskega okolja. Petina udeleženi je imelo višjo izobrazbo od poklicne, torej že v izhodišču boljše možnosti za splošno pismenost, saj so se po končani osnovni šoli šolali še vsaj pet let ali več. Polovica udeleženi je bila starejša od 40 let (nekaj posameznikov pa celo več kot 60 let). To so bile delavke in delavci, ki so delali kot zaključni delavci (kompletirke), kuharice, strežnice ali sobarice, strojniki. Med vsemi udeleženi je bilo doslej kar 30 % obsojencev. Sprva program ni bil predviden za izvajanje v zaporih, izvajalci pa so nekako našli odprt prostor delovanja in program priredili tem potrebam.

1.4 CILJI IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Glavni cilj programa je razvijati temeljno usposobljenost za ohranitev delovnega mesta, za napredovanje na delovnem mestu in za bolj konkurenčno nastopanje na trgu dela.

V evalvaciji 2009-2011 je velika večina udeležencev programa (94 %) je končanem programu potrdila, da »so našli nove izzive in ideje za prihodnost«, zaradi znanja iz programa pa so tudi v veliki večini »pridobili nove spretnosti za stike z drugimi«, po končanem programu se »znajo bolje izražati in zastopati svoja mnenja« ter so »postali bolj vsestransko uspešni«. Za večino je novo znanje v veliki meri zares uporabno pri delu oziroma za nekatere celo pri iskanju zaposlitve pa tudi v vsakdanjem življenju. Iz kurikula programa sta bila po mnenju udeležencev najuporabnejša tematska sklopa Moja delovna organizacija in Jaz vseživljenjsko, polnomočno in dolgoročno; to po svoje izraža resnične potrebe te ciljne skupine. 39 % udeleženi si je postavilo nove karijerne cilje, pa tudi na svoje dejansko delo so po dokončanem programu večinoma gledali bolj pozitivno. Pogosto (73 % pritrdilnih odgovorov) so udeleženci začeli načrtovati nadaljnje šolanje in pridobitev poklica, čeprav sprva med razlogi za udeležbo ta motiv sploh ni prevladoval. V začetku so po njihovih lastnih besedah imeli daleč največ motivacije za »osebno rast« ali »pridobitev novega znanja«. 90,3 % udeleženi je utrdilo pozitivne vplive programa na občutek lastne vrednosti, predvsem se je utrdilo njihovo prepričanje »da so del družbe in bolj vključeni« vanjo, počutili pa so se tudi »bolj človeške« v svojem delovnem okolju.

Splošni cilji glede na poudarjene temeljne zmožnosti:

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE (UČENJE UČENJA)

Učenje učenja je sposobnost slediti in vztrajati pri učenju. Posamezniki bi morali biti sposobni organizirati in urejati svoje učenje tako posamezno kot tudi v skupini ter usvajati, obdelovati, evalvirati in sprejemati nova znanja. Sposobnost učenja vključuje tudi zavedanje o procesih učenja in potrebah posameznika, ki se uči, vključuje identifikacijo razpoložljivih priložnosti in sposobnost rokovanja z ovirami, vse to z namenom, da bi bilo učenje uspešno. Učenje učenja spodbuja učeče se, da se zanašajo na preteklo učenje in izkušnje, da bi uporabili znanja in sposobnosti v različnih življenjskih situacijah – doma, v službi, pri izobraževanju. Zelo pomembna dejavnika učenja sta motivacija in posameznikove sposobnosti. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- zmožen bo zavestne odločitve, da bo zapustil znano okolje in se prepustil novim izkušnjam,
- sebe bo pripravljen videti tudi kot učenca,
- svoj osebni napredek povezuje tudi z učenjem in razume pomembnost te kompetence za življenjsko uspešnost,
- določi učne cilje in poti, kako jih bo dosegel, usvojil nova znanja in okreplil že usvojena,
- zaveda se rezultatov svojega učenja,
- uporablja naučeno v novih situacijah,
- splošna poučenost o procesih učenja, pomnjenja, motivacije, koncentracije ipd.

SAMOINICIATIVNOST IN PODJETNOST

Samoiniciativnost in podjetnost se nanašata na sposobnost posameznika, da spreminja ideje v dejanja ter tudi sposobnost posameznika, da spodbuja in podpira inovacije, ki jih aktivirajo zunanji dejavniki. Predpostavlja prevzemanje odgovornosti, sposobnost načrtovanja in upravljanja osebnih projektov, da bi dosegli določene cilje. Ta sposobnost podpira posameznika pri vsakodnevnih aktivnosti doma, v službi, v družbi. Posameznik je tako sposoben izkoristiti priložnosti in nato tudi pridobiti boljše sposobnosti in nova znanja, ki so potrebna pri razvoju podeželja in tudi sicer v podjetništvu. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- odkrivanje osebnih potencialov in potencialov podeželskega lokalnega okolja,
- opredelitev osebnih projektov in postavljanje ciljev,
- opredelitev potrebnih virov (npr. čas, denar, ljudje),
- postavljanje prioritete in razvoj ideje (dopolnjevanje ciljev),
- uravnoteženje virov, ki so potrebni za posamezne izbrane cilje,
- spremljanje napredka in učenje na osnovi izkušenj,
- predstavljanje in utemeljevanje osebnih projektov,
- splošna poučenost o pomenu samoiniciativnosti v družbi visokih tveganj ter podjetnosti za pridobivanje in ohranjanje dela.

SPLOŠNA POUČENOST (kulturna zavest in izražanje, naravoslovje in tehnika)

Splošno poučenost vidimo kot tisto, ki je deloma zaobjeta v vsaki od temeljnih zmožnosti. Gre za širino znanj, ki jih za uspešno osnovno delovanje v sodobni družbi nujno potrebuje vsak odrasli posameznik. Splošno poučenost naj bi dosegel zato, da bo lahko razvil ustrezno kulturno zavest, da se bo lahko tudi umetniško in kulturno izražal v skladu s svojo kulturo, da bo lahko razumel tehnološki napredek in ga izkoriščal v skladu s svojimi zmožnostmi, ter da bo lahko sledil vsaj najbolj osnovnim spoznanjem in razlagam naravnega okolja in njegovih procesov v naravoslovju. Kulturno izražanje je sposobnost kreativnega izražanja idej, misli, čustev ali mnenj v nizu medijev, vključno z glasbo, književnostjo in likovno umetnostjo.

- splošna poučenost o pomenu razvoja in uporabe maternega jezika.
- splošna poučenost o pomenu znanja tujih jezikov za vključevanje v sodobno družbo.
- splošna poučenost o prisotnosti matematike v vsakdanjem življenju in pomenu poznavanja temeljnih matematičnih operacij za življenjsko uspešnost.
- splošna poučenost pomenu sodobne digitalne pismenosti za odraslega ne glede na starost in izobrazbo (vključenost v informacijsko družbo npr. komunikacija preko elektronske pošte, klepetalnice ipd.).
- splošna poučenost o nujnosti poznavanja temeljnih procesov učenja, pomnjenja, motivacije, koncentracije ipd.
- splošna poučenost o vlogi spoštovanja človekovih pravic in enakosti, ki je osnova za demokracijo, ter razumevanju razlik v prepričanjih ali etnični pripadnosti.
- splošna poučenost o pomenu samoiniciativnosti v družbi visokih tveganj ter podjetnosti za pridobivanje in ohranjanje dela.

DIGITALNA PISMENOST

Informacijska/digitalna pismenost je skupek zmožnost, ki posamezniku omogoča uporabo storitev s sodobno informacijsko tehnologijo. Digitalna pismenost v informacijski in komunikacijski tehnologiji vključuje tudi samozavestno in kritično uporabo informacijske tehnologije pri svojem delu, v prostem času in pri komunikaciji. Te zmožnosti so podprte z osnovnim znanjem uporabe IKT orodij: uporaba računalnika za priklic, dostop, shranjevanje, ustvarjanje, predstavljanje in izmenjavo informacij. Predpostavlja pa tudi usposobljenost komuniciranje in udejstvovanje pri medmrežnem sodelovanju. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- samostojna uporaba informacijske tehnologije ne glede na starost,

- poznavanje različnih (najbolj uporabljenih) informacijskih virov,
- kultiviranje potrebe po informiranosti,
- strategije iskanja informacij ,
- ovrednotenje informacije in kritičen odnos do nje (npr. , pri navezovanju stikov, iskanju informacij ter tudi pri komunikaciji znamo izkoristiti prihranek časa in denarja),
- znanje o standardih komuniciranja v e-okolju.
- splošna poučenost pomenu sodobne digitalne pismenosti za odraslega ne glede na starost in izobrazbo (vključenost v informacijsko družbo npr. komunikacija preko elektronske pošte, klepetalnice ipd.).

Opomba: Pogosto se uporabljajo trije izrazi, računalniška pismenost, informacijska pismenost – trenutno najbolj pogosto uporabljan izraz, ter digitalna pismenost – novejši izraz, ki se šele uveljavlja.

MATEMATIČNA KOMPETENCA

Matematična kompetenca obsega ustrezno ukrepanje v položajih v resničnem življenju, ki zahteva matematična znanja. Odrasli je zmožen samostojno, pravilno in na učinkovit način uporabiti to znanje v množici vsakodnevnih okoliščin. Številka predstavljaljivost je uporaba seštevanja in odštevanja, množenja in deljenja, odstotkov in razmerij z miselnim in pisnim preračunavanjem za reševanje problemov. Matematična kompetentnost obsega uporabo matematičnih načinov mišljenja (npr. logično in prostorsko mišljenje) ter predstave (npr. grafični prikazi podatkov, modeli, konstrukcije), ki so univerzalno uporabni za razlago in opis stvarnosti. Z osvojitvijo te zmožnosti bo odrasli dosegel naslednje cilje:

- zmožnost samostojno, pravilno in na učinkovit način uporabiti osnovno matematično znanje v množici vsakodnevnih okoliščin,
- številka predstavljaljivost, npr. poznavanje števil, razmerij in sklepanje o razmerjih, merjenje, oblika in prostor, geometrija, obdelovanje podatkov,
- razumevanje položajev v resničnem življenju, v katerih je potrebna matematična dejavnost, npr. osmišljanje števil, uporaba matematičnega jezika, razumevanje in uporaba preprostih formul, ocenjevanje in izvajanje natančnih izračunov, uporaba orodij za računanje (npr. kalkulator, IKT),
- pripravljenost sprejeti nove matematične informacije,
- splošna poučenost o prisotnosti matematike v vsakdanjem življenju in pomenu poznavanja temeljnih matematičnih operacij za življenjsko uspešnost.

V okviru te kompetence razumemo tudi naravoslovne vsebine. Te vsebujejo znanje in metodologije, ki služijo za razlago naravnega sveta. Sem sodi tudi tehnologija, ki vsebuje znanje za spreminjanje naravnega okolja.

Predvideno je, da se kompetence sporazumevanje v maternem jeziku, sporazumevanje v tujem jeziku ter socialne in državljanske kompetence v okviru vsebin razvijajo v programu UŽU MDM posredno, zato niso posebej poudarjene.

1.5 TRAJANJE PROGRAMA

Program obsega 350 ur. Program za udeležence traja 300 ur: 80 % programa (240 ur) je določenega s tem programom, 20 % (60 ur) programa pa določi podjetje na predlog udeleženca programa, učitelja in sindikata. Z odpiranjem kurikuluma omogočamo subjektom v programu, da vanj umestijo razvijanje novih zmožnosti, ki jih leta ne obsega, so pa zanje pomembne, lahko pa tudi zagotovijo poglobljanje po tem programu opredeljenih znanj in zmožnosti.

Za pripravo izvedbenega kurikula je v programu za izobraževalno organizacijo predvidenih 50 ur. To je potrebno zato, da je mogoče izvesti pripravo odprtega dela kurikula, kjer mora priti do tesnega sodelovanja med izobraževalno organizacijo in podjetjem.

1.6 POGOJI ZA VPIS, NAPREDOVANJE IN DOKONČANJE PROGRAMA

1.6.1 Vpis

Pogojev za vpis ni.

Priporočilo: Pogoj za vključitev v program je identificirana vstopna potreba odraslega, ki je skladna s cilji programa.

1.6.2 Napredovanje

Pogojev za napredovanje ni.

1.6.3 Dokončanje programa

Udeleženci lahko program končajo na dva načina:

- a) Udeleženci lahko končajo program, ko dokažejo, da dosegajo s programom določene standarde zmožnosti na želeni ravni zahtevnosti in njihove zbirne mape pozitivno ocenijo učitelji, ki izvajajo program.
- b) Za udeležence, ki ne dosegajo s programom določenih standardov temeljnih zmožnosti ali so zainteresirani samo za obnavljanje temeljnih zmožnosti, je pogoj za dokončanje programa:
 - aktivno sodelovanje pri načrtovanju in izpeljavi programa,
 - napredovanje po individualnem izobraževalnem načrtu,
 - osebna zbirna mapa (portfolijo), ki je oblikovana tako, da omogoča zunanje vrednotenje pridobljenih zmožnosti,
 - 80-odstotna udeležba pri organiziranem izobraževanju.

Posamezniki, ki dosežejo s programom določene standarde zmožnosti še pred zaključkom programa, zaključijo program v krajšem času.

2. POSEBNI DEL

2.1 ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA

2.1.1 Priporočeno število udeležencev

Priporočeno število je udeležencev 12 do 16.

2.1.2. Časovna razporeditev

Glede na s programom predviden obseg ur in standarde znanja ter zmožnosti, se program izvaja do 9 mesecev. Program se lahko izpelje tudi v krajšem času, kar pa je odvisno od prehodnega znanja udeležencev.

2.1.3. Zagotavljanje pogojev za izvedbo programa oz. priprava izvedbenega kurikulumuma

Organizacija izvedbe programa se natančno določi v okviru izvedbenega kurikulumuma, ki ga pripravi organizacija, izvajalka programa.

Organizacija, ki načrtuje izpeljavo programa, pred pričetkom izvajanja programa v sodelovanju z vodstvom podjetja, kadrovske službo v podjetju in s sindikatom pripravi izvedbeni kurikulum. Pri neposredni pripravi izvedbenega kurikulumuma sodelujejo učitelji UŽU-MDM, ki opravijo pogovore z vodstvom, kadrovske službo in sindikatom podjetja, izpeljejo uvodne intervjuje s predvidenimi udeleženci programa in se seznanijo z njihovim delovnim okoljem ter jih ob tem motivirajo za vključitev v program. Na osnovi zbranih informacij učitelji UŽU-MDM pripravijo izvedbeni načrt programa, ki ga uskladijo z vodstvom podjetja in udeleženci in ga lahko med izvajanjem programa še dopolnjujejo.

Za pripravo in dopolnjevanje izvedbenega kurikulumuma je načrtovanih 50 ur.

Program se praviloma izvaja v prostorih podjetja.

2.1.4. Osebni izobraževalni načrt

Obvezni sestavni del izvedbenega kurikulumuma je osebni izobraževalni načrt udeležencev programa, ki je priložen zbirni mapi posameznega udeleženca. Osebni izobraževalni načrt pripravi učitelj v sodelovanju z udeležencem.

2.1.5. Zbirna mapa učnih dosežkov

Za vsakega udeleženca v programu se vodi individualna zbirna mapa. Ta dokument ima v programu več vlog:

- je pripomoček za ugotavljanje potreb in načrtovanje individualnih učnih ciljev,
- je pripomoček za spremljanje in preverjanje doseganja učnih ciljev in
- je tudi instrument za ocenjevanje doseganja standardov programa (Sestavine zbirne mape so v prilogi).

2.1.6. Vključevanje udeležencev v program

Vključevanje udeležencev v program UŽU-MDM poteka:

- na lastno željo kandidata,
- na predlog sindikata, kadrovske službe ali vodstva podjetja in s kandidatovo privolitvijo,
- na predlog regionalnih razvojnih agencij,
- na predlog svetovalca ISIO.

2.2 KATALOG ZNANJA

2.2.1 Standardi znanja⁴

Standardi znanja so opredeljeni na naslednjih področjih temeljnih zmožnosti:

- Vseživljenjsko učenje,
- Samoiniciativnost in podjetnost,
- Splošna poučenost,
- Digitalna pismenost,
- Matematična kompetenca,
- Druge temeljne zmožnosti: sporazumevanje v maternem jeziku, sporazumevanje v tujih jezikih, socialne in državljanske kompetence.

Standardi temeljnih zmožnosti so opredeljeni na dveh oziroma treh ravneh zahtevnosti. Temeljne zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost ter digitalna pismenost sta opredeljeni na dveh ravneh. Temeljne zmožnosti sporazumevanje v maternem jeziku, splošna poučenost in matematična kompetenca so opredeljene na treh ravneh zahtevnosti.

2.1.1 Nivojska opredeljenost standardov zmožnosti

Standardi zmožnosti so opredeljeni na dveh ravneh zahtevnosti za potrebe ocenjevanja in spremljanja napredovanja udeležencev v programu. Standardi zmožnosti na prvi ravni zahtevnosti predstavljajo temeljne standarde zmožnosti in jih morajo obvladati vsi udeleženci v programu. Standarde na drugi ravni zahtevnosti pa morajo obvladati udeleženci, ki želijo, da se jim prizna enakovrednost vseh ali izbranih standardov s standardi programa devetletne osnovne šole za odrasle, nižje ali srednje poklicne šole. Standardi znanj v programu UŽU MDM so enakovredni standardom znanja na izbranih področjih OŠO, NPI in SPI6, in sicer:

Enakovrednost standardov znanj UŽU MDM s standardi v programu osnovne šole za odrasle: Standardi znanj v Programu UŽU MDM za področje sporazumevanje v slovenskem jeziku, matematike in človek, okolje, naravoslovje in tehnologija so enakovredni minimalnim in temeljnim standardom znanj v programu osnovne šole za odrasle - za tretje triletno - za naslednje predmete in vsebinske sklope: sporazumevanje v slovenskem jeziku, matematika, biologija, kemija in naravoslovje, fizikalne vsebine, in tehnika in tehnologija (7.r.);

Enakovrednost standardov znanj UŽU MDM s standardi v programih nižjega poklicnega izobraževanja (NPI) Standardi znanj v Programu UŽU MDM za področje sporazumevanje v slovenskem jeziku, matematike in človek, okolje, naravoslovje in tehnologija so enakovredni: standardom znanj pri slovenščini v učnem načrtu za NPI, operativnim ciljem v Katalogu znanja za predmet matematika v programu NPI, operativnim ciljem v Katalogu znanja naravoslovja v programu NPI.

Enakovrednost standardov znanj UŽU MDM s standardi v programih srednjega poklicnega izobraževanja (SPI) Standardi znanj v programu UŽU MDM za področje sporazumevanje v slovenskem jeziku, matematike in človek, okolje, naravoslovje in tehnologija so enakovredni; standardom znanj v Katalogu ključnih kompetenc za predmet

⁴ Standarde temeljnih zmožnosti smo praviloma črpali iz: javno veljavnega programa UŽU – Moje delovno mesto (UŽU MDM) in iz Splošno izobraževalnega modula (SIMO, ACS 2008). Pri tem smo upoštevali tudi Priporočilo evropskega parlamenta in sveta o ključnih zmožnostih za vseživljenjsko učenje (Proposal for a recommendation of the european parliament and of the council on key competences for lifelong learning UL EU, 30.12.2006, 194/10-18).

slovenščina v SPI, operativnim ciljem v Katalogu znanja za predmet matematika v SPI, pričakovanim učnim dosežkom v Katalogu znanja za naravoslovje v SPI.

Vseživljenjsko učenje

	1. raven	2. raven
Pretekle izkušnje z življenjem	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sprejmejo zavestno odločitev, da zapustijo znano okolje in se prepustil novim izkušnjam - opišejo značilnosti, prednosti in pomanjkljivosti osebnega priložnostnega učenja pri svojem delu. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - znajo poprejšnje učenje upoštevati pri novem učenju.
Stili učenja	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sebe bo pripravljen videti tudi kot učenca, - prepoznajo in opišejo osebni stil učenja, - uporabijo pridobljeno znanje pri nadaljnjem učenju. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uporabijo pridobljeno znanje pri nadaljnjem učenju, - uporabljajo naučeno v novih situacijah, - so poučeni o procesih učenja, pomnjenja, motivacije, koncentracije ipd.
Načrtovanje učenja	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - določi učne cilje in poti, kako jih bo dosegel, usvojil nova znanja in okreplil že usvojena - pripravijo časovni načrt za izpeljavo učne naloge, v katerega vključijo potrebne informacije, navede zmožnosti in vire ter osebne ovire za učenje, - poznajo osnovne učne tehnike. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstrirajo uporabo informacij, veščin, tehnik in virov pri učni nalogi, - predstavijo dokaze o pridobljenem znanju.
Načrtovanje učenja	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spremljajo doseganje ciljev učenja in ovrednotijo učne dosežke, - pojasnijo prednosti in pomanjkljivosti učenja pri izpeljani nalogi - zavedajo se rezultatov svojega učenja 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojasnijo prednosti in pomanjkljivosti učenja pri izpeljani nalogi.

Samoiniciativnost in podjetnost

	1. raven	2. raven
Možnosti razvoja osebnih projektov	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ozavestijo doslej neizrabljene možnosti razvoja različnih osebnih projektov, - opredelijo eno ali več možnih področij, kjer bi lahko razvili samostojno ali dopolnilno dejavnost, - izberejo prednostno področje, kjer bi lahko razvili dejavnost, - pregledajo razpoložljive vire, s katerimi bi lahko uresničili katerega od osebnih projektov, - predstavijo in utemeljijo svoj osebni projekt v programu, - so informirani o pomenu samoiniciativnosti v družbi visokih tveganj ter podjetnosti za pridobivanje in ohranjanje dela. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ozavestijo doslej neizrabljene možnosti razvoja različnih osebnih projektov posebej povezanih z razvojem lokalnega okolja, - opredelijo enega ali več možnih projektov, s katerim bi lahko razvili samostojno ali dopolnilno dejavnost, - izdelajo analizo razpoložljivih virov in načrt kako si bodo zagotovili manjkajoče vire, - postopno dograjujejo svoj načrt in določijo poti za zagotavljanje potrebnih virov (prožno prilagajajo svoj načrt porajajočim se oviram), - opredelijo človeške vire, ki jih že imajo na voljo in predvidijo, kaj bi še potrebovali, - naredijo si prednostni seznam nalog potrebnih za uresničitev prednostnega načrta, - predstavijo in utemeljijo svoj osebni projekt drugim izven programa (npr. družina, lokalno okolje, društvo, Zavod za zaposlovanje ...), - znajo pojasniti vlogo samoiniciativnosti v družbi visokih tveganj ter podjetnosti za pridobivanje in ohranjanje dela.
Poklicni in izobraževalni interesi	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznajo svoje zmožnosti in interese pri spremembi delovnega mesta oziroma izbiri nadaljnjega izobraževanja, - poznajo oblike neformalnega učenja in pridobljene zmožnosti ter jih primerjajo z delovnimi nalogami in učenjem v UŽU. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznajo in upoštevajo svoje zmožnosti in interese pri spremembi delovnega mesta oziroma izbiri nadaljnjega izobraževanja, - poznajo oblike neformalnega učenja in pridobljene zmožnosti ter jih primerjajo z delovnimi nalogami in učenjem v UŽU.

Trg dela in iskanje zaposlitve	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumejo delovanje trga dela in znajo poiskati informacije o prostih delovnih mestih iz različnih virov, - poznajo in uporabljajo uspešne načine iskanja zaposlitve. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumejo delovanje trga dela in znajo poiskati informacije o prostih delovnih mestih iz različnih virov, - poznajo in uporabljajo uspešne načine iskanja zaposlitve.
Aktivna participacija v delovnem okolju	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznajo načine animiranja drugih za uresničevanje svojih/skupnih zamisli, - spoznajo procese in strategije reševanja problemov: iskanje in vrednotenje mogočih rešitev ter načine odločanja ob problemih iz vsakdanjega življenja. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznajo strategije kritičnega mišljenja, - navedejo in utemeljijo načine aktivnega delovanja v podjetju na primeru skupnega problema, - navedejo načine spodbujanja sodelavcev za izpeljavo skupnih projektov, - pojasnijo pomen delovanja zaposlenega pri načrtovanju razvoja podjetja, - razložijo procese globalizacije in vpliv na položaj podjetja.

Splošna poučenost (kulturna zavest in izražanje, naravoslovje in tehnika)

	1. raven	2. raven	3. raven
Kulturna zavest in izražanje⁵	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznajo tipične pokrajine, človekove posege vanjo. - Znajo uporabljati zemljevid. - Analizirajo vlogo Slovenije v Evropski uniji. - Poznajo življenje ljudi v preteklosti, predvsem na naših tleh zna našeti najpomembnejša najdišča. - Razumejo pomen varovanja kulturne in zgodovinske dediščine. - Poznajo ključne dogodke osamosvojitve Slovenije. - Seznanijo se s človekovimi pravicami in dolžnostmi. - Opredelijo konflikte v ožjem delovnem okolju ter pozna strategijo reševanja. - Znajo opredeliti protislovja sodobnega sveta. - Razumejo dejstvo, da so vse sodobne evropske družbe multikulturne in da so vse kulture enakovredne. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznajo razsežnosti domačega prostora. - Razložijo najpomembnejše tehnične dosežke 19. in 20. stoletja. - Opišejo razpad Jugoslavije in osamosvojitve Slovenije. - Razložijo osnovne značilnosti svetovnih religij. - Pojasnijo oblike sodelovanja v lokalni skupnosti. - Razloži glavne okoljske probleme sodobnega sveta. - Razumejo in se zavedajo pomena pripadnosti lastnemu narodu, oblikujejo nacionalno zavest, narodno in evropsko identiteto. - Se zavedajo, da ljudje oblikujemo mnogotere identitete, da sami hkrati pripadajo Sloveniji in Evropi, zavedajo se tudi lastne osebne identitete (občutijo lastno edinstvenost in enkratnost). - Spoštujejo človekove pravice in razvija odgovorno državljanstvo. - Na izbranih primerih iz zgodovine razvijajo in pojasnjujejo svoj pogled na svet. - Razumejo enakovrednost kultur in 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznajo razsežnosti domačega in svetovnega prostora. - Pojasnijo vpliv znanstveno tehničnega napredka na gospodarske spremembe. - Predstavijo geografski in zgodovinski pomen položaja Slovenije v Evropi. - Kritično vrednotijo neenakopraven položaj različnih kultur: narodne manjšine v zamejstvu in položaj manjšin in novih manjšin v Sloveniji. - Predstavijo, kako vojna spremeni življenje ljudi. - Poznajo in kritično vrednotijo osnovne značilnosti krščanstva, islama, budizma, hinduizma. - Pojasnijo in analizirajo oblike sodelovanja v lokalni skupnosti. - Na izbranih primerih iz zgodovine razvijajo in pojasnjujejo svoj pogled na svet. - Ovrednotijo vpliv množičnih medijev. - Poznajo vsebino Splošne konvencije o človekovih pravicah, Konvencije o otrokovih pravicah in Evropske konvencije o človekovih pravicah. - Oblikujejo nacionalno zavest,

⁵ Standardi znanja sozeti iz SIMO, področje Človek – naravna in kulturna dediščina.

		predstavijo, kako se druga od druge lahko učijo (učee se kulture).	narodno, individualno in evropsko identiteto. - Kritično vrednotijo probleme sodobnega sveta.
Naravoslovje in tehnika⁶	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznajo glavne organe svojega telesa in jih znajo locirati ter povedati njihovo glavno nalogo. - Razložijo pomen uravnotežene prehrane, telesne aktivnosti in osebne higijene za dobro počutje in ohranjanje zdravja, pri tem uporabljajo tiskane in elektronske vire. - Izračunajo svoj indeks telesne mase in ga ovrednotijo. - Na konkretnih primerih iz vsakdanjega življenja ali delovnega okolja razložijo oznake za nevarne snovi in vplive rakotvornih snovi, zdravil, alkohola in drugih drog na lastno zdravje in zdravje drugih. - Na konkretnih primerih različnih ekosistemov razložijo prehranjevalne spletne in ovrednotijo, čemu je potrebno ohranjanje ekološkega ravnovesja. - Iz tiskanih in elektronskih virov opišejo različne vire in načine ohranjanja energije. - Poznajo pomen predpisov in zakonodaje s področja »Varstva pri delu« in »Varovanja okolja«, z namenom, da pravilno ravnajo v 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Z uporabo različnih virov na konkretnem organskem sistemu razložijo medsebojno odvisno delovanje organov našega telesa, razlago opremijo s podatki iz elektronskih medijev. - Poznajo mikrobo in snovi, ki ogrožajo njihovo zdravje ter opišejo, kako ravnati preventivno, da do določenega obolenja ne pride in kako, da bolezen omilimo, če zanj zbolimo, pri tem uporabljajo tiskane in elektronske vire. - Opišejo fizikalne in kemijske spremembe snovi, ki jih uporabljajo doma in na delovnem mestu. - Opišejo kvarjenje materialov, hrane in postopke, s katerimi to preprečujemo. - Opišejo najbolj ogrožene organizme in ekosisteme in ovrednotijo dejavnike, ki vplivajo na rušenje ekološkega ravnovesja ter razložijo, čemu je potrebno ohranjanje naravne dediščine. - Opišejo kroženje snovi v naravi in pretvarjanje energije iz ene oblike v drugo. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razložijo, kako živčevje in hormonalni sistem nadzirajo in kontrolirajo delovanje našega organizma. - Opišejo dejavnike, ki negativno vplivajo na njihovo zdravje in opišejo te vplive. - Opišejo, katere kemijske ali fizikalne spremembe lahko privedejo do nesreč na delovnem mestu in opišejo posledice ter preventivne ukrepe. - Opišejo pomen aditivov v prehrani in njihove možne stranske učinke. - Opišejo vplive radioaktivnih snovi na naše telo in okolje ter kako se zaščitimo pred takšnim sevanjem. - Ovrednotijo vplive delovanja podjetja na zdravje, okolje in naravno dediščino. - Primerjajo različne ekološke probleme in predvidijo ukrepe za njihovo zmanjševanje. - Opišejo načine onesnaževanja okolja in načine recikliranja ter tehnološke izboljšave. - Primerjajo različne vrste goriv in ekološke probleme v zvezi s tem.

⁶ Standardi znanja so vzeti iz SIMO, področje Človek – narava, okolje.

	<p>primeru nesreče doma ali na delovnem mestu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rešujejo naravoslovne in okolje varstvene probleme doma, na delovnem mestu in bližnji okolici. 	<ul style="list-style-type: none"> - Predstavijo stroje, ki jih uporabljajo pri svojem poklicu in opišejo njihovo varno delovanje. - Razložijo pomen predpisov in zakonodaje s področja « Varstva pri delu» in »Varovanja okolja«, z namenom, da pravilno ravnajo v primeru nesreče doma ali na delovnem mestu. - Rešujejo naravoslovne in okolje varstvene probleme doma, na delovnem mestu in bližnji okolici. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uporabljajo predpise in zakonodajo s področja « Varstva pri delu» in »Varovanja okolja«, z namenom, da pravilno ravnajo v primeru nesreče doma ali na delovnem mestu. - Rešujejo naravoslovne in okolje varstvene probleme doma, na delovnem mestu in bližnji okolici.
--	---	---	---

Digitalna pismenost

	1. raven	2. raven
Avtomati, osebni računalnik in osnovna programska oprema	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obvladajo avtomate v svojem okolju (bankomat, avtomat zdravstvenega zavarovanja), - poznajo osebni računalnik in uporabljajo računalnik v knjižnici, - uporabljajo žepni računalnik (kalkulator), - obvladajo uporabo mobilnega telefona. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznajo osebni računalnik in osnovno programsko opremo, - uporabljajo okna, ikone, meniju in kazalce na monitorju, - pravilno zaustavijo sistem (izklopijo računalnik) po navodilih in razložijo možne posledice nepravilne zaustavitve.
Elektronska pošta in internet	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznajo možnosti za dostop do interneta in bistvene poti za iskanje informacij, - poznajo prednosti in nevarnosti uporabe interneta. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poiščejo svoj račun za dostop do elektronske pošte, se prijavijo v omrežja ter zapišejo osebna gesla, - berejo, odgovarjajo, pošiljajo in shranjujejo elektronska pisma s priponkami, - ustvarijo, uporabljajo in urejajo imenik z elektronskimi naslovi, - prikrmarijo do zelene spletne strani in pri tem uporabljajo iskalnik kot orodje za iskanje spletnih strani z zeleno vsebino, - shranjujejo in razvrščajo spletne strani in naslove, - imajo osnovne informacije o tem kaj je spletna stran in kako se jo lahko pridobi, ureja in uporablja, s pomočjo interneta iščejo informacije, ki so pomembne za reševanje izbrane naloge v povezavi z delom.
Urejanje besedil in ravnanje z datotekami	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznajo osnove pisanja, urejanja ter shranjevanja besedil s pomočjo računalnika. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - napišejo nov besedilni dokument, ga oblikujejo z osnovnimi oblikovalskimi ukazi in ga shranijo v novo mapo, - vnašajo nove elemente v besedila ali odstranijo

		<p>iz njih,</p> <ul style="list-style-type: none">- natisnejo kopijo dokumenta,- opišejo naravo namiznega osebnega računalnika in s primeri ponazorijo, kako deluje virtualna pisarna (koš, mape, nabiralnik, oddaja pošte),- uporabljajo mape za shranjevanje in razvrščanje,- shranjujejo podatke na različne medije (trdi disk, disketa, zgoščanka),- zvedejo novo nalogo in uporabijo pridobljena zmožnosti.
--	--	--

Matematična kompetenca

	1. raven	2. raven	3. raven
Števila in računske operacije	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznajo naravna, cela in racionalna števila in jih znajo razvrščati po velikosti. - Zapišejo ulomek kot decimalno število. - Obvladajo osnovne računske operacije z naravnimi ter decimalnimi števili ustno, pisno in z žepnim računalom. - Izračunajo vrednost preprostega številskega izraza in upoštevajo vrstni red računskih operacij. - Rešujejo probleme iz domačega in delovnega okolja, ki zahtevajo uporabo osnovnih računskih operacij z naravnimi in decimalnimi števili vključno s procentnim računom. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obvladajo osnovne računske operacije s celimi števili in ulomki. - Rešujejo probleme iz domačega in delovnega okolja, ki zahtevajo uporabo osnovnih računskih operacij s celimi števili in ulomki. - Opišejo trikotnik, kvadrat, pravokotnik in krog. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obvladajo računanje s preprostimi algebrskimi izrazi (standard računanje z izrazi). - Obvladajo računanje s potencami z naravnimi in racionalnimi eksponenti. - Izračunajo vrednost potence in korena naravnega ali decimalnega števila z uporabo žepnega računalna. - Izračunajo obresti pri linearnem in kapitalizacijskem obrestovanju z uporabo žepnega računalna. - Izdelajo amortizacijski načrt odplačevanja dolga z uporabo računalniškega orodja
Odnosi med količinami	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rešujejo preproste probleme iz delovnega okolja v zvezi s premim in obratnim sorazmerjem (samo sklepni račun). - Razumejo zapis razmerja in znajo razdeliti količino v danem razmerju. - S pomočjo merila tolmačijo preprost zemljevid, skico. - Preračunavajo vrednosti različnih valut. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rešujejo preproste probleme iz delovnega okolja v zvezi s premim in obratnim sorazmerjem (samo sklepni račun). - Razumejo zapis razmerja in znajo razdeliti količino v danem razmerju. - S pomočjo merila tolmačijo preprost zemljevid, skico. - Preračunavajo vrednosti različnih valut. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zberejo podatke o dveh odvisnih količinah iz delovnega okolja, jih tabelirajo in grafično prikažejo v pravokotnem koordinatnem sistemu. - Iz grafa odčitajo vrednosti neodvisne in odvisne količine ter spremembe količin. - Zapišejo linearno odvisnost v obliki enačbe linearne funkcije. - Rešujejo probleme linearne odvisnosti iz življenjskega in

			<p>delovnega okolja.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rešujejo probleme , ki jih zapišejo kot linearno enačbo z eno neznanko (besedilne naloge).
Geometrija in merjenje	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uporabijo merske enote za dolžino, površino, prostornino, maso in čas v povezavi z nalogami iz domačega in delovnega okolja. - Opredelijo podatke za izračun obsega in ploščine kvadrata ter pravokotnika, prostornine, kocke in kvadra in izračunajo ploščine oz prostornine brez uporabe formul. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opišejo trikotnik, kvadrat, pravokotnik in krog. - Uporabijo formule za izračun obsega in ploščine kvadrata ter pravokotnika pri reševanju geometrijskih problemov iz delovnega in domačega okolja, ki temeljijo na direktni rabi obrazcev. - Prepoznajo telesa v delovnem okolju, ki imajo obliko prizme, valja, piramide, stožca ali krogle. - Uporabijo formule za izračun površine in prostornine kocke in kvadra pri reševanju geometrijskih problemov iz delovnega in domačega okolja, ki temeljijo na direktni rabi obrazcev. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Računajo obseg in ploščino trikotnika, kroga , stranice pravokotnega trikotnika (Pitagorov izrek) v povezavi z nalogami iz domačega in delovnega okolja. - Računajo površino in prostornino valja, piramide, stožca in krogle. - Rešujejo druge geometrijske probleme iz delovnega okolja, ki zahtevajo uporabo formul za obseg in ploščino likov oziroma površino in prostornino teles.
Obdelava podatkov	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razumejo in predstavljajo številske, tabelarične in grafične statistične podatke iz delovnega in družbenega okolja. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razložijo statistične podatke in temeljne kazalnike poslovanja podjetja oziroma delovne enote. 	<p>Udeleženci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznajo osnovne statistične pojme (populacija, enota, proučevana značilnost) parametre za opisovanje lastnosti populacije (aritmetična sredina, mediana, modus, indeksi). - Izvedejo manjšo empirično raziskavo, v okviru katere podatke zberejo, prikažejo v tabeli in grafično, izračunajo parametre in ugotovitve interpretirajo

2.2.2 Vsebine programa

Predstavljene vsebine so strukturirane v 4 tematske sklope, ki so vezani na okolje v podjetju in nova okolja, v katera vstopajo zaposleni v primerih izgube ali spremembe zaposlitve. Tematski sklopi omogočajo modularno izpeljavo programa. Za vsak tematski sklop so opredeljene skupne vsebine in predstavljajo okvir za doseganje standardov programa. Učitelji glede na značilnosti skupine in z učnim gradivom, ki je na voljo, izbirajo med vsebinami tako, da pokrijejo vse tematske sklope. Pomembno pa je, da učitelji izbirajo vsebine, ki so relevantne za konkretno skupino udeležencev UŽU-MDM. Temeljni namen usposabljanja v tem programu je pomoč udeležencem pri razvijanju njihovih temeljnih zmožnosti s ciljem, da postanejo samostojnejši, dejavnejši, prizadevnejši v različnih socialnih interakcijah kot tudi v zvezi z nalogami, ki jih opravljajo na delovnih mestih. To bo mogoče doseči le z učenjem, ki je najtesneje povezano z delovno organizacijo, načrtovanjem kariere in osebnostnega razvoja.

TEMATSKI SKLOP	VSEBINE
Jaz in moje delovno mesto	<ul style="list-style-type: none"> - Zbiranje, analiziranje in uporaba informacij o delovnih postopkih, strojih, napravah in njihovem delovanju. - Spremljanje novosti v delovnih postopkih v podjetju in v panogi s pomočjo uporabe IKT. - Nove organizacijske in tehnološke rešitve. - Navodila za delo/uporabo stroja v slovenskem in tujem jeziku. - Materiali in tehnologije ter njihov vpliv na zdravje ljudi in okolje. - Pogajanje, prepričevanje, raziskovanje. - Komunikacija v podjetju (navade, nenapisana pravila). - Pogovori na različnih nivojih, pogovor v skupini - Sestanek delovne skupine, sindikata, krožka kakovosti, zbora delavcev. - Problemi s področja delovnega mesta, dela, zaposlovanja. - Ugovor oz. pritožba z ustrezno utemeljitvijo. - Predstavitev in uveljavljanje lastnih pobud za novosti in izboljševanje delovnega procesa. - Odnos med doseganjem norme in osebnim dohodkom, odvisnim od preseganja norme. - Rast proizvodnje, rast stroškov, rast prihodkov, rast števila zaposlenih, različni podatki o podjetjih iz iste panoge v določenem okolju (regija, država, EU, globalno), vzeti iz različnih virov (časniki, revije, internet ipd.). - Dobava na enaka časovna obdobja, količina proizvedenega v časovnih enotah na primerih optimizacije (npr. optimalna poraba prostora pri pakiranju, optimalni razrez materiala). - Pogovor o spremembah položaja podjetja v okolju. - Posebej prilagojene vsebine (specifika podjetja).
Razvoj kariere	<ul style="list-style-type: none"> - Opis novosti v sistemu napredovanja v podjetju. - Pogovor s kadrovskim delavcem o delavčevi karieri. - Načrt posameznikove kariere v podjetju. - Zbiranje in analiziranje priložnosti za zaposlitev v drugem podjetju/drugačne oblike zaposlitve. - Premagovanje ovir in stresa. - Vsebine za osebnosti razvoj.

Izguba zaposlitve	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza zunanjih in notranjih vplivov na položaj podjetja in posledice za zaposlene. - Zbiranje, analiza in uporaba informacij o podporni mreži organizacij za podjetje in zaposlene. - Obisk različnih ustanov.
Jaz vseživljenjsko, polnomočno, dolgoročno	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza lastnih potencialov/primanjkljajev in njihova uporaba pri načrtovanju poklicne in izobraževalne poti. - Definiranje lastnih socialnih vlog, znanje in izkušnje, ki jih lahko uporabi v novih okoliščinah. - Pomen izobraževanja in usposabljanja za izboljšanje poklicne kariere in osebnega razvoja. - Pomen razvoja temeljnih zmožnosti za življenjsko uspešnost.

2.2.3 Didaktično-metodična navodila za izpeljavo programa

Namen Usposabljanja za življenjsko uspešnost je povečanje samostojnosti in neodvisnosti udeležencev v različnih družbenih položajih, ki zahtevajo uporabo temeljnih spretnosti. V program se prostovoljno vključujejo udeleženci s primanjkljaji na področju temeljnih spretnosti, motivirani za odkrivanje priložnosti na podeželju, oziroma se zavedajo odgovornosti za osebni razvoj in so motivirani za izboljšanje svojega ekonomskega in socialnega položaja.

Vključevanje udeležencev v program UŽU-MDM poteka:

- na lastno željo kandidata,
- na predlog sindikata, kadrovske službe ali vodstva podjetja in s kandidatovo privolitvijo,
- na predlog regionalnih razvojnih agencij,
- na predlog svetovalca ISIO.

V programu ne gre zgolj za prenašanje znanja ali urjenje spretnosti, temveč za priložnost posameznika, da v konkretnem položaju izkusi dejavno vlogo pri ustvarjanju znanja in uporabi temeljnih spretnosti. V učnem procesu udeleženec sam, z učiteljem, z drugimi udeleženci in z drugimi sodelujočimi premisli, ovrednoti in posploši izkušnjo, ki si jo je pridobil. Tako udeleženec poleg dejstev in vsebine ponotranji tudi načela, postopke in tehnike, ki jih uporablja kritični mislec, pa tudi vrednote, načine in postopke ustvarjalnega učenja.

Zato se z didaktičnega vidika pred učitelje, snovalce in ustvarjalce učnega gradiva, postavljajo drugačne - zahtevnejše naloge, kot jih navadno prevzemajo v transmissijskih modelih učenja. Učitelji so moderatorji v učnem procesu, ki s svojim vedenjem in delovanjem udeležence spodbujajo in jim pomagajo, da so dejavni pri učenju. Bolj kot na podajanje učnih vsebin se osredotočajo na spremljanje in opazovanje učenja udeležencev. Pomagajo jim pri načrtovanju, spremljanju in vrednotenju učnih ciljev, učenja in učnih dosežkov. Učitelj pomaga udeležencu pri uporabi usvojenega znanja in spretnosti v različnih situacijah.

Temeljna učna načela so:

Partnerstvo

Partnerstvo pri načrtovanju in zadovoljevanju potreb po zviševanju ravni temeljnih zmožnosti in izobraženosti med zaposlenim, vodstvom podjetja in sindikatom na eni strani ter izvajalcem in financerjem programa na drugi strani je temeljno načelo pri načrtovanju in izpeljavi tega programa.

Na udeleženca osredinjen učni proces

Izhodišče za načrtovanje in samo učenje so udeleženčeve učne potrebe in interesi, izraženi pri pogovoru v kadrovski službi in s sindikatom. Upoštevamo udeleženčevo znanje, sposobnosti, pripravljenost za učenje in zahteve delovnega mesta. Udeleženec ves čas sodeluje pri načrtovanju, izpeljevanju in vrednotenju učenja, naloga učitelja pa je, da mu pomaga razporediti, povezati, premisliti in ovrednotiti posamezne stopnje učenja

Povezanost učnih vsebin z delovnim okoljem udeležencev in načelo učiteljevega vživljanja v delo in kulturo udeležencev

Za uresničevanje ciljev programa učitelji izbirajo vsebine, za katere je pomembno, da izhajajo iz vlog, položaja in perspektive, ki jih imajo udeleženci v podjetju. Iz tega okolja je mogoče izbirati vsebine, ki jih udeleženci zaradi poznavanja oz. bližine lažje umestijo med pridobljeno znanje in pri katerih prepoznajo praktično uporabnost naučenega.

Načelo integrativnosti učnih vsebin, učnih metod in učnega gradiva

Ravnanje po tem načelu udeležencem omogoča, da spoznajo funkcijsko zvezo med posameznimi temeljnimi spretnostmi in jih celostno uporabijo v delovnem okolju. Ustvari se tudi priložnost, da predmet in probleme, ki jih rešujejo, opazujejo z vidika različnih razlag in jih poskušajo rešiti na različne načine. Tako si kritično izoblikujejo svoj pogled na različne pojave, pa tudi svoje načine reševanja problemov in svoj slog učenja.

Načelo individualizacije učenja in kontinuiranega spremljanja napredovanja

To načelo zahteva od učiteljev, da udeležencem pomagajo pri izdelavi osebnih učnih načrtov, ki zajemajo opredelitev osebnih učnih ciljev, nalog in korakov, ki jih bodo udeleženci opravili na poti do cilja, okvirno opredelitev časovnih rokov za izpeljavo posameznih učnih korakov ter oblik in časovnih intervalov preverjanja znanja in vrednotenja učnega procesa.

Načelo izbirnosti

To načelo zadeva predvsem možnost izbire učnih vsebin, ob katerih si udeleženci izboljšujejo svoje temeljne spretnosti. Načelo izbirnosti je najtesneje povezano z načelom delovne in življenjske bližine, saj predvideva, da poteka učenje ob vsebinah, ki jih izberejo udeleženci programa, ker so zanje zanimive in/ali so pomembne za njihovo delo.

Prostovoljnost vključevanja v program

Zelo pomembno je, kako se udeleženci vključujejo v program. Načeloma velja, da se udeleženci vključujejo svobodno, prostovoljno. V ta namen je potrebno zagotoviti vrsto različnih, spodbudnih, animacijskih okoliščin, v katerih potencialni udeleženci lahko spoznajo program, premislijo o učinkih in prednostih, tudi novih priložnostih, ki jih pridobijo z vključitvijo v izobraževanje. Prav tako je pomembno ustvariti situacije, v katerih se delavci zlahka in z veseljem prepoznajo v vlogi udeležencev programa.

Načelo o priznavanju in potrjevanju znanja, pridobljenega v neformalnem izobraževanju

S priznavanjem enakovrednosti standardov znanja v programu UŽU MDM in standardov znanja na izbranih področjih v OŠO, NPI in SPI, sta dve temeljni načeli strategij VŽU - načelo o enakovrednem obravnavanju obeh podsistemov VŽU - mladine in odraslih - in načelo o priznavanju in potrjevanju znanja, pridobljenega v neformalnem izobraževanju, prvič dobili vstopnico za umestitev in delovanje v sistemu izobraževanja za pridobitev izobrazbe. Standardi znanja v programu UŽU-MDM na področju sporazumevanja v slovenskem jeziku, matematika, ter človek, okolje, znanost in tehnologija so enakovredni:

- minimalnim in temeljnim standardom v programu osnovne šole za odrasle za tretje triletno (sporazumevanje v slovenskem jeziku, matematika, biologija, kemija, naravoslovje, fizikalne vsebine ter tehnika in tehnologija (7.r.),
- standardom znanj/operativnim ciljem v programih nižjega poklicnega izobraževanja (slovenščina, matematika, naravoslovje),
- standardom znanja/operativnim ciljem/pričakovanim učnim dosežkom v programih srednjega poklicnega izobraževanja (slovenščina, matematika, naravoslovje).

2.2.4 Učno gradivo

Glavno učno gradivo so dokumenti podjetja - akti, poročila, razvojne vizije, in glasilo podjetja, panožno glasilo, gradivo, ki ga obvezno pripravi učitelj v sodelovanju s podjetjem (vodstvo in sindikat), izdelki udeležencev (poročila o delu ...), ki so nastali pred vključitvijo v ta program, pisna obvestila zaposlenim - iz podjetja samega in od zunaj (obvestila sindikatov, povabila na prireditve) itn.

Gradivo izbere učitelj v sodelovanju s kadrovsko službo podjetja.

Učitelj sam izbere tudi druge učbenike in učno gradivo za uporabo pri izobraževanju.

2.2.5 Posebno znanje izvajalcev programa

Program izvajata najmanj 2 učitelja, usposobljena za izvajanje tega programa. Učitelji morajo uspešno končati posebno usposabljanje za učitelje v programu UŽU-MDM. Poleg tega morajo učitelji imeti opravljen strokovni izpit in si pridobiti pedagoško-andragoško izobrazbo.

Program za usposabljanje učiteljev za izvajanje programa UŽU-MDM sestavljata temeljni in posebni del.

V temeljnem delu usposabljanja učitelji pridobijo osnovna znanja o problemu pismenosti odraslih med posameznimi ciljnim skupinami v Sloveniji ter o konceptu pismenosti odraslih, specialna didaktična znanja o metodah dela z odraslimi s primanjkljaji v pisnih spretnostih, naučijo se prepoznavati pogoste težave, ki jih imajo odrasli pri uporabi bralnih, pisnih in računskih spretnosti, usposobijo se za uporabo projektnega dela pri načrtovanju in izpeljavi programa, usposobijo se za uporabo posebnih prijemov za animiranje okolja in udeležencev za vključitev v programe.

V posebnem delu usposabljanja učitelji v programih UŽU-MDM pridobijo osnovna znanja o primanjkljajih v pismenosti med zaposlenimi ter o posledicah teh primanjkljajev za posameznikov položaj, usposobijo se za izdelavo in izpeljavo izvedbenega kurikuluma v konkretni delovni sredini, usposobijo se za uporabo portfolija za načrtovanje in spodbujanje posameznikovega učenja ter za preverjanje in vrednotenje posameznikovih zmožnosti.

Učitelji, ki imajo dokazilo o usposobljenosti za delo v drugih programih UŽU, morajo uspešno končati samo posebni del usposabljanja za učitelje v programu UŽU-MDM.

Od učiteljev UŽU se pričakuje stalno strokovno spopolnjevanje področja pismenosti odraslih ter nenehno spremljanje novosti na tem področju.

Učitelji programu UŽU MDM dokazujejo svoje znanje in usposobljenost za delo s ciljno skupini programa z obnavljanjem licence vsakih 5 let. Postopke, merila in pogoje za obnavljanje licence postavi ACS v sodelovanju z MŠŠ.

2.2.6 Javna veljavnost programa

Listina, ki jo po končanem programu prejmejo udeleženci, je javno veljavna. Priloga k listini je zbirna mapa, iz katere uporabnik lahko ugotovi zmožnosti, ki si jih je udeleženeec pridobil.

2.2.7 Sestavljavci programa

Prvotni program je bil zasnovan 2005, nekoliko spremenjen pa 2008. Pripravljavci programa so bili: mag. Estera Možina, Olga Drogenik, Natalija Žalec, dr. Angela Ivančič, Marjana Komprej, mag. Andreja Jelen Mernik, Jerneja Vraber Jagodic, Metka Svetina, Vera Mlinar, Janez Dekleva, Barbara Krajnc, Zora Štrucl, Karmen Slana.

Prenovo programa so opravili sodelavci Andragoškega centra Slovenije: dr. Petra Javrh, mag. Estera Možina, Manuel Kuran. Pri prenovi so sodelovali tudi izbrani učitelji praktiki.

3. PRILOGA

3.1 Zbirna mapa udeleženca

Zbirna mapa udeleženca ima te obvezne sestavine:

Osebni podatki udeleženca

Ime in priimek

Datum in kraj rojstva

Naslov bivališča

Izobrazba

Starost

Državljanstvo

Status (zaposlen, brezposeln)

Podjetje

Število let delovnih izkušenj

3.2 Življenjepis udeleženca

Dokazila

Dokazila, ki jih udeleženec uveljavlja ob vstopu v program z namenom priznavanja vsebin oz. z namenom analize učnih potreb udeleženca.

Osebni izobraževalni načrt

Obsega učne cilje, konkreten časovni načrt ter podatke o znanju, interesih in pričakovanjih udeleženca ob vključitvi v program.

Dokumentacija usposabljanja

Obsega izdelke in gradiva, ki jih izdelata udeleženec, samoevalvacijski vprašalnik udeleženca o učnih dosežkih posameznega vsebinskega sklopa v okviru programa, evalvacijski vprašalnik učitelja in zunanjih sodelavcev, strokovnjakov in drugih o udeleženčevem delu, o učnih dosežkih posameznega vsebinskega sklopa v okviru programa, ki vsebuje tudi povratno informacijo o uspešnosti kandidata ter napotke za delo naprej, mnenje udeleženca (opažanje in refleksija) o procesu usposabljanja.

Ocena učitelja o doseganju standardov temeljnih zmožnosti

3.2 Evalvacija programa

Evalvacija programa je stalna strokovna naloga izbrane strokovne organizacije, ki je s svojimi strokovnimi in raziskovalnimi zmogljivostmi ter vsebino dela pristojna za opravljanje evalvacije. Metoda evalvacije bo izhajala iz strokovne presoje evalvacijskih ciljev ter bo usmerjena v kvalitativne analize, ki so uveljavljene v izobraževanju. Pri izpeljavi programa bo potekala tudi sprotna notranja evalvacija učnih dosežkov, ki jo opravljajo udeleženci.

Vsebina evalvacije

Cilji izobraževalnega programa

- Ali program zadošča potrebam, zaradi katerih je nastal?
- Ali zagotavlja uresničevanje zastavljenih ciljev izobraževalnega programa in koliko?

Ciljna skupina

- Ali vsebina programa ustreza potrebam, poprejšnjemu znanju in izkušnjam ciljne skupine?

Trajanje

- Ali je trajanje programa ustrezno glede na vsebino in organizacijo izpeljave programa?
- Ali sta trajanje in časovna razporeditev posameznih enot ustrezna?

Pogoji za vpis, napredovanje in dokončanje programa

- Ali so pogoji za vpis v program ustrezno opredeljeni?
- Ali so merila za presojo potrebe po vpisu v program primerni?
- Ali so pogoji za dokončanje programa ustrezno opredeljeni?

Organizacija izobraževanja

- Ali je organizacija izpeljave ustrezna?
- Ali bi bile pod določenimi pogoji učinkovite tudi nekatere druge oblike izpeljave?

Standardi znanja

- Ali so standardi znanja ustrezno opredeljeni glede na cilje programa?
- Ali so standardi znanja dovolj natančno opredeljeni? Vsebine
- Ali vsebine ustrezajo doseganju opredeljenih ciljev izobraževalnega programa?
- Ali predlagane vsebine ustrezajo in omogočajo doseganje opredeljenih standardov znanja?
- Ali so vsebine dovolj privlačne in zanimive za udeležence?

Učbeniki in učno gradivo

- Ali predvidena merila za izbiro učbenikov in učnega gradiva zadoščajo učiteljem pri izbiri?
- Ali bi bilo dobro, da bi za doseganje skupnih standardov obstajal temeljni učbenik ali temeljno gradivo?

Posebno znanje izvajalcev programa

- Ali so pogoji, določeni za izvajalce programa, ustrezni?

Subjekti evalvacije

Predlagamo, da pri evalvaciji sodelujejo:

- udeleženci programa,
- učitelji,
- vodje izobraževanja,
- drugi strokovnjaki.

Izbira merilnih pripomočkov

Predlagamo, da se pripravijo tile merilni pripomočki:

- vprašalnik za udeležence,
- vprašalnik za učitelje (vodeni intervju),
- opomnik za poročilo strokovnjakov. Časovni načrt poteka evalvacije Predlagamo, da se program evalvira:
- ob prvi izpeljavi programa, ki jo opravi vsak učitelj,
- vsaka tri leta po prvi izpeljavi.